



## **Journalistiopiskelijoiden näkemyksiä aktivismin ja journalismin rajapinnasta**

Satu Hurme

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Medianomi (AMK)

Opinnäytetyö

2025

## Tiivistelmä

<b>Tekijä(t)</b> Satu Hurme
<b>Tutkinto</b> Medianomi
<b>Raportin/Opinnäytetyön nimi</b> Journalistiopiskelijoiden näkemyksiä aktivismin ja journalismin rajapinnasta
<b>Sivu- ja liitesivumäärä</b> 40+8
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten journalistiopiskelijat näkevät aktivismin ja journalismin suhteen. Työssä tutkitaan eettistä rajanvetoa journalismin ja aktivismin välillä sekä selvitetään, onko aktivismi journalismin välineenä sallittua journalistiopiskelijoiden mielestä missään tilanteessa. Selvitän myös millaisena opiskelijat näkevät journalistin ammattiroolin ja millaisissa tilanteissa heidän mielestään journalisti voi yrittää vaikuttaa yleisöönsä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin määrällisenä kyselytutkimuksena journalismin ja journalistiikan korkeakouluopiskelijoille. Kyselyaineiston analysoinnissa on käytetty sekä laadulliseen että määrälliseen tutkimukseen soveltuvia analyysimenetelmiä. Strukturoitujen kysymysten osalta oli oleellista selvittää vastausjakaumia ja keskiarvoja. Tämänkaltaiseen numeeriseen analyysiin käytettiin välineenä yksisuuntaista varianssianalyysiä, jota voidaan käyttää tarkasteltaessa yhtä selittävää muuttujaa kerrallaan.</p> <p>Keskeisin havainto oli, että journalistiopiskelijat näkevät journalismin ihanteen hyvin samankaltaisesti kuin jo työssä olevat journalistit. He haluavat vaalia journalismin perinteistä roolia demokratian ja oikeusvaltion puolustajana ja pitävät journalismin ihanteeseen kuuluvia keskeisiä arvoja edelleen pätevinä. Uudistamishalua kohderyhmässä on havaittavissa liittyen siihen, että journalismin halutaan olevan raportoinnin lisäksi enemmän asioiden ja tapahtumien analysointia sekä selittäen millaisia seurauksia niillä on tulevaisuudessa.</p> <p>Vastausten perusteella kohderyhmässä on laajasti hyväksyttyä, että myös journalistit osallistuvat yhteiskunnallisesti kantaa ottaviin keskusteluihin ja tapahtumiin vapaa-ajallaan. Monet eivät näe ristiriitaa siinä, että journalisti osallistuu jopa puoluepoliittiseen toimintaan tai on muutoin aktivisti, kunhan hän tarpeeksi selvästi osaa erottaa yksityisen ja työroolin. Vaikka kohderyhmä yleisesti salliiikin journalistien aktivismin ja poliittisen toiminnan, monet heistä eivät itse uskalla tai halua tehdä sitä itse.</p>
<b>Asiasanat</b> Journalismi, aktivismi, objektiivisuus

## Sisällys

1	Johdanto .....	1
1.1	Aihevalinta ja tausta .....	1
1.2	Tutkimuskysymykset ja tavoite .....	2
1.3	Keskeisiä käsitteitä.....	3
1.3.1	Aktivismi .....	3
1.3.2	Objektiivisuus journalismissa .....	3
1.3.3	Ammatillinen identiteetti .....	4
2	Tietoperusta .....	5
2.1	Journalismin ihanteen ja etiikan kehitys.....	5
2.2	Journalismin eettiset haasteet .....	8
2.3	Suomalaisjournalistien käsitykset ammattiroolista .....	10
3	Tutkimuksen toteutus .....	12
3.1	Tutkimusmenetelmät.....	12
3.2	Aineiston keruu ja kyselytutkimuksen toteutus.....	13
3.3	Aineiston analysointi.....	16
4	Tutkimuksen tulokset.....	17
4.1	Journalismin ihanne .....	17
4.2	Aktivismi ja journalismi .....	26
4.3	Eettiset haasteet .....	29
5	Pohdinta .....	36
	Lähteet.....	38
	Liitteet .....	41
	Liite 1. Kyselylomake.....	41

# 1 Johdanto

Aktivismista on tullut monelle hyvin arkipäiväistä aikana, jolloin esimerkiksi poliitikkojen, järjestöjen ja vaikuttajien kannanotot ovat helposti saatavilla ja jokaisella sosiaalisen median käyttäjällä on oma fooruminsa, jonne voi helposti ja nopeasti jakaa omia käsityksiään tukevia julkaisuja. Yhtä helppoa on myös kritisoida valtaapitäviä ja journalistista mediaa. Aktivismin käsite on ehkä laajentunut, mutta myös kynnyks osallistua aktivismiin laskenut.

Sosiaalisen median vaikutus näkyy yleisön muuttuneena tapana käyttää mediaa. Kansalaisjournalismi ja sosiaalisen median vaikuttajat ovat haastaneet perinteisen journalismin, ja ne myös kilpailevat samoista yleisöistä (Ahva 2018, 77). Toimitusten on ollut sopeuduttava uuteen toimintaympäristöön omaksumalla sosiaalisen median käyttö osaksi omaa toimintaansa (Juntunen 2017, 71). Tämä murros on tuonut journalismin esittämistapoja lähemmäs sosiaalisen median toimintalogiikkaa. Toisaalta myös kansalaisjournalistit, aktivistit ja sosiaalisen median vaikuttajat saattavat esittää omaa sisältöään mukailemalla journalistista esittämistapaa (Ahva 2018, 75).

Toimintatapojen sekoittuminen saattaa vaikuttaa yleisön näkemykseen siitä, millaista journalismin pitäisi olla. Sosiaalisen median aikakautena kasvaneet nuoret journalistipolvet saattavat myös nähdä journalistisen ihanteen uudella tavalla.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten journalistiopiskelijat näkevät aktivismin ja journalismin suhteen. Työssä tutkitaan eettistä rajanvetoa journalismin ja aktivismin välillä sekä selvitetään, onko aktivismi journalismin välineenä sallittua journalistiopiskelijoiden mielestä missään tilanteessa.

## 1.1 Aihevalinta ja tausta

Valikoin journalismin ja aktivismin suhteen tarkastelun aiheekseni sen ajankohtaisuuden vuoksi. Hypoteesini mukaan näiden kahden suhde on myös murroksessa. Haluan työlläni selvittää, millaisia näkemyksiä journalistiopiskelijoilla on journalismin ihanteesta, esimerkiksi objektiivisuuden ja kantaaottavuuden näkökulmasta.

Medialle on esitetty myös enenevästi vaatimuksia kannanottoihin esimerkiksi politisoituneiden aiheiden käsittelyssä. Yleä on esimerkiksi vaadittu boikotoimaan Euroviisuja, sillä Euroopan yleisradiounioni EBU salli Israelin osallistumisen laulukilpailuun (Rinta-Tassi 4.2.2025). On kiinnostavaa selvittää, miten journalistiopiskelijat kokevat tällaiset vaateet ja ovatko ne vaikuttaneet jotenkin heihin.

Valitsin tutkittavaksi joukoksi journalistiikan ja journalismin korkeakouluopiskelijat. Joukko on helppo rajata ja saavuttaa. Kiinnostavaa on myös selvittää, millaisia ajatuksia journalismin alalle tulevilla henkilöillä on.

## 1.2 Tutkimuskysymykset ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisena journalistiopiskelijat kokevat journalismin ja aktivismin suhteen ja rajapinnan. Tutkin opinnäytetyössä, millaista rajanvetoa opiskelijat tekevät näiden välillä ja milloin, jos koskaan, aktivismi voi olla journalismin väline heidän mielestään. Selvitän myös millaisena opiskelijat näkevät journalistin ammattiroolin ja millaisissa tilanteissa heidän mielestään journalisti voi yrittää vaikuttaa yleisönsä.

Tarkastelen myös millaista eettistä pohdintaa opiskelijat ovat käyneet aktivismin ja journalismin rajapinnalla. Lisäksi pyrin selvittämään, millaisia eettiset haasteet ovat aktivismin ja journalismin suhteessa.

Tutkimuksen pää- ja alakysymykset ovat:

- Miten journalistiopiskelijat suhtautuvat aktivismiin journalismin välineenä?
  - Saako journalisti heidän mielestään yrittää vaikuttaa yleisöön tai ottaa kantaa?
  - Millaisia eettisiä haasteita journalistiopiskelijat kokevat, kun yleisö vaatii mediaa ja journalisteja ottamaan kantaa?

Kuvaan alla olevassa peittomatriisissa (taulukko 1), miten tutkimusongelmat, tietoperusta, kysely ja tulokset linkittyvät toisiinsa. Peittomatriisi auttaa havainnollistamaan rakennetta, ja sen avulla pystyy varmistamaan, että tutkimus todellisuudessa vastaa tutkimuskysymyksiin.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Tutkimusongelma	Tietoperusta	Kyselytutkimus	Tulokset
Miten journalistiopiskelijat suhtautuvat aktivismiin journalismin välineenä?	2.1	Kysymykset 7, 8, 13	4.2, 4.3
Saako journalisti yrittää vaikuttaa yleisöön tai ottaa kantaa?	2.1, 2.3	Kysymykset 2–6, 11, 12	4.1, 4.3

Millaisia eettisiä haasteita journalistiopiskelijat kokevat, kun yleisö vaatii mediaa ja journalisteja ottamaan kantaa?	2.2	Kysymykset 9, 10, 14, 15	4.3
---	-----	-----------------------------	-----

### 1.3 Keskeisiä käsitteitä

Tämän opinnäytetyön kaksi keskeisintä käsitettä ovat aktivismi ja objektiivisuus. Aktivismista puhutaan paljon ja sen merkitys on myös muuttunut sosiaalisen median kasvun myötä. Objektiivisuuden käsite puolestaan on tärkeä nimenomaan journalismin kontekstista tarkasteltuna. Käsitteeseen liittyy myös käsitys journalismin ihanteesta.

#### 1.3.1 Aktivismi

Aktivismilla tarkoitetaan yksilön tai yhteisön järjestämiä yksittäisiä tai toistuvia toimia, joilla on poliittinen, sosiaalinen tai taloudellinen vaikuttamistarkoitus. Perinteisesti tällaisia toimia ajatellaan olevan esimerkiksi mielenilmausten, lakkojen ja boikottien. (Boehnke & Shani 2017.)

Teknologian ja sosiaalisen median kehitys ovat vaikuttaneet aktivismin ilmenemismuotoihin vahvasti 2000-luvulla. Monet aktivistien aloittamat kansanliikkeet, kuten *Black Lives Matter* ja *Me Too*, kasvoivat maailmanlaajuisiksi ilmiöiksi sosiaalisen median avulla. Nykyään usein puhutaankin digiaktivismista. (Uusisalmi 2021, 72–74.) Sosiaalisen median vaikutus on myös tuonut aktivismin lähemmäs arkielämää, esimerkiksi kuluttamiseen tai ruokavalioihin liittyvät valinnat voivat olla arjen aktivismia (Saari, Varpanen & Kallio 2022, 37–38).

Tässä opinnäytetyössä käsitellään aktivismia perinteisen ja digitaalisen käsityksen kontekstissa. Poliittisesta aktivismista puhuttaessa työssä eritellään tilanteet, joissa viitataan nimenomaan puoluepoliittiseen aktivismiin.

#### 1.3.2 Objektiivisuus journalismissa

Kirjallisuudessa journalismin ideologia määritellään yleisesti viiden avainarvon kautta: yleisön palvelu, objektiivisuus, autonomia, välittömyys ja etiikka (Deuze 2005, 446–447). Objektiivisuus on siis yksi keskeinen osa journalismin ihannetta, mutta sen määrittely ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, ja siihen liittyy epäselvyyksiä. Eri aikoina objektiivisuudella on myös ollut eri merkityksiä. (Koskinen 2016, 35–36; Lehtinen 2016, 38.)

Journalististen tuotteiden tarkoituksena on representoida ympäröivää maailmaa. Yksittäiset väitteet voidaan varmistaa riippumattomista lähteistä, mutta sosiaaliset ja inhimilliset tekijät vaikuttavat taustalla asian tulkintaan, jolloin objektiivisuus ei täysin toteudu. Tämän lisäksi journalistisen objektiivisuuden haasteita ovat esimerkiksi epäluotettavat lähteet, kiire, pelkistys ja yleistys. (Lehtinen 2016, 38–39.)

Lehtisen (2016, 39) journalismin objektiivisuutta käsittelevän väitöskirjan mukaan objektiivisuus itsessään tavoittelee ”yhtä totuutta”, mutta demokratiaa palvelee paremmin monimuotoinen ja moniääninen journalismi. Vaikka objektiivisuus voitaisiinkin nähdä tarkistettavissa olevan tiedon ohjenuorana, Lehtinen huomauttaa, että pyrkimys objektiivisuuteen rajoittaa journalistien kriittisyyttä sekä estää epäkohtien ja valtaapitävien väärinkäytösten esiintuomista journalismissa. (Lehtinen 2016, 39–41.)

Objektiivisuuden voidaan ajatella olevan uskollinen totuudenmukaisuudelle ja käsitykseen liittyvä vaatimus arvovapaudesta. Koska objektiivisuuden määrittelyyn liittyy historiallisia ja sosiaalisia diskursseja, objektiivisuuden määritelmän ihanne on alati muuttuva. Objektiivisuudella ei voida taata totuutta esitetystä asiasta, mutta sen perusteella voidaan todeta sen olevan tiedollisesti parasta, mitä on saatavilla. (Koskinen 2016, 36–39.)

### **1.3.3 Ammatillinen identiteetti**

Yksilön ammatillinen identiteetti koostuu siitä, miten henkilö mieltään itsensä suhteessa työhön ja millaiseksi hän haluaa siinä tulla. Ammatillisen identiteetin rakentumiseen vaikuttavat yksilön elämänselitys, mihin hän samaistuu ja kokee kuuluvansa, miten hän sitoutuu työhönsä ja millaisena kokee työhön liittyvät arvot ja mitä pitää tärkeänä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 29.) Tutkimuksissa toimittajien on todettu identifioituvan enemmän journalismiin professiona kuin mediaan tai mediayhtiöön, jossa he työskentelevät (Deuze 2005, 446).

Journalistinen ammatti-ideologia on kehittynyt pitkälti 1900-luvun aikana. Sille on keskeistä käsitys journalismista diskursiivisena instituutiona. Tämä tarkoittaa sitä, että alan sisällä määritellään jatkuvasti uudelleen sitä, millainen journalismin paikka yhteiskunnassa on, ja miten journalismia tehdään. Tutkimuksissa on todettu, että journalistien ammatillista identiteettiä yhdistää maailmanlaajuisesti tietyt toimintaa ohjaavat arvot. Journalistit kokevat arvopohjan luovan kredibiliteettiä ja legitimitteettiä journalistiselle työlleen. Kirjallisuuden mukaan viisi keskeistä ihannearvoa journalismille ovat yleisön palvelu, objektiivisuus, autonomia, välittömyys ja etiikka. (Deuze 2005, 444–447; Väli-verronen, Pöyhtäri & Villi 2023, 5.)

## 2 Tietoperusta

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Käsittelen journalismin etiikkaa ja siihen liittyviä kysymyksiä sekä sitä, miten journalismin eettinen arvopohja on kehittynyt. Etiikkaan liittyy usein rajanvetoa ja haasteita, joita myös tekemäni kyselytutkimus pyrkii nostamaan esiin. Esittelen tässä luvussa, millaisia eettisiä haasteita journalismissa on todettu kirjallisuuden valossa.

Kyselytutkimuksessa tarkoituksena on selvittää journalistiopiskelijoiden ajatuksia aktivismista suhteessa journalistin ammattirooliin. Tässä luvussa esittelen myös tutkimustuloksia siitä, minkälaisena journalistit näkevät oman ammattiroolinsa tällä hetkellä.

### 2.1 Journalismin ihanteen ja etiikan kehitys

Ammatillisen journalismin kehityksessä demokraattisissa valtioissa, joissa toimii vapaa lehdistö, on todettu kirjallisuuden perusteella paljon yhteistä. Ammattimaisen journalismin kehitystä 1900-luvulla kuvataan ammatillisen ideologian vahvistumisen aikakaudeksi. Alan tutkimus on osoittanut, että journalistien ammatti-identiteetti lähentelee enemmän ammatillista ideologiaa. Monet journalistit identifioituvat enemmän journalismiin instituutiona kuin toimitukseen tai mediataloon, jossa he työskentelevät. (Deuze 2005, 444–446.)

Journalismin tutkimuksessa journalismin profession kehitystä on luonnehdittu usein ammatillisen ideologian kehitykseksi. Tähän lukeutuu esimerkiksi se, että alan sisällä määritellään jatkuvasti, millaista ”oikea” journalismi on ja kenen voidaan määritellä olevan ”oikea” journalisti. (Deuze 2005, 444.) Myös käsitys journalismista diskursiivisena instituutiona tukee ajatusta journalismista ideologiana. Tällä tarkoitetaan alan sisällä ja sen ulkopuolella toimivien tahojen kanssa käytyä keskustelua journalismin paikasta yhteiskunnasta ja siitä, miten journalismia pitäisi tehdä. (Väliverronen ym. 2023, 5.)

Ammatillinen ideologia toimii myös etäyttävänä tekijänä mediaorganisaatioista. Tällä viitataan siihen, että journalistit samaistuvat journalistiseen ammatti-ideologiaan, eivätkä niinkään kaupallisiin toimijoihin ja liiketoimintaan, joita useat media-alan organisaatiot edustavat. Journalistit myös perustelevat tekemiään toimituksellisia päätöksiä ideologisten arvojen perusteella. Vahvalla ammatti-ideologialla, jonka perustana on eettinen arvopohja, journalistit suojautuvat esimerkiksi julkista kritiikkiä vastaan. (Deuze 2005, 445–446.)

Esimerkiksi Deuze (2005, 446–447) kuvaa journalismin ihanteen rakentuvan viidestä avainarvosta, jotka ovat muotoutuneet 1900-luvun viimeisellä puoliskolla. Nämä viisi arvoa ovat yleisön palvelu, objektiivisuus, autonomia, välittömyys ja etiikka. Yleisön palvelulla tarkoitetaan usein journalismin roolia ”vallan vahtikoirana”, eli valtaapitävien kriittistä tarkastelua ja haastamista. Tämän arvon

perusteella journalisteilta sallitaan myös muita aggressiivisempia raportointi- ja tiedonhankintakeinoja. (Deuze 2005, 447–448.)

Objektiivisuus, neutraalius sekä reiluus nähdään usein journalismin tärkeimpänä arvona ja kulmakivenä. Objektiivisuuteen liittyy keskeisesti ajatus siitä, että se on totuudenmukaista. Totuudenmukaisuus ja objektiivisuus puolestaan ovat olemukseltaan tiedollisia käsitteitä, jotka viittaavat luottamussuhteeseen journalismin ja yleisön välillä. Journalismin tutkimuksen mukaan yleisöt herkästi kritisoivat, mikäli journalismi ei ole selkeästi objektiivista. Toisaalta ongelmaksi on muodostunut, miten absoluuttinen objektiivisuus on mahdollista määritellä. (Deuze 2005, 448–449; Koskinen 2016, 36; Lehtinen 2020, 206–208.)

Objektiivisuutta ei mainita suomalaisen journalismin itsesääteilyyn tarkoitetuissa Journalistin ohjeissa, eikä tuoreessa journalismin tutkimuksessa ole keskitytty siihen. Kun verrataan eurooppalaisia journalismin eettisiä ohjeistuksia toisiinsa, huomataan myös se, että objektiivisuus ymmärretään ja sitä käsitellään eri tavoin. Objektiivisuudella voidaan tarkoittaa todellisuuden ominaisuutta, journalistisen instituution ominaisuutta, tasapuolisuutta, reiluutta, puolueettomuutta tai läpinäkyvyyttä. (Lehtinen 2016, 208–212.)

Vaikka määrittely onkin hankalaa, kirjallisuus tukee kuitenkin sitä, että journalismille on oleellista pyrkiä totuudenmukaisuuteen ja objektiivisuuteen. Lehtisen (2020, 215) mukaan tutkijat ovat ehdottaneet esimerkiksi sellaista lähestymistapaa, jossa todetaan absoluuttisen objektiivisuuden olevan mahdotonta, mutta journalistien tulisi sisäistää objektiivinen asenne ja pyrkiä sulkemaan ennakkoluulonsa pois tiedonhankinnan ajaksi. Toisaalta läpinäkyvyyden painottaminen, esimerkiksi siten, että juttujen yhteydessä kerrotaan käytetyt lähteet sidonnaisuuksineen sekä tulkinnalliset perusteet, voi lisätä yleisön luottamusta, johon objektiivisuudellakin pyritään. (Lehtinen 2020, 213–215.)

Ennakkoluulottomaan ja läpinäkyvään journalistiseen prosessiin pyrkiminen lisää jo itsessään journalismin autonomiaa. Journalistien ammattikunnassa on vallitseva ajatus siitä, että autonomiaan pyrkiminen on keskeinen osa ihanteellista journalismia. (Ahva 2010, 80; Lehtinen 2020, 207.) Hedeelmällisimpänä maaperänä journalismille pidetään sellaista yhteiskuntaa, jossa journalismia suojellaan kaikenlaiselta sensuurilta ja rajoituksilta. Rajoittavina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi liike-elämää ohjaavia markkinoita. (Deuze 2005, 448.)

Journalistinen autonomia määritellään tyypillisesti riippumattomuudeksi muista yhteiskunnallisista instituutioista ja niiden vaikuttamispyrkimyksistä journalistiseen päätöksentekoon. Tätä kutsutaan journalismin rakenteelliseksi autonomiaksi. Sen mukaan journalismin profession tulee puolustaa ja vahvistaa rooliaan yhteiskunnassa. Toinen journalismin autonomian ulottuvuus on yksilöllinen

autonomia, jolla viitataan journalistien omaan itsenäisyyteen. Sen mukaan journalistien tulee uudistaa ja haastaa vallitsevia käytäntöjä, jotta ala säilyy elinvoimaisena. (Penttilä 2021, 35–36.)

Täydelliseen riippumattomuuteen ja autonomiaan pyrkimisellä on myös riskinsä. Esimerkiksi pyrkimys autonomiaan saattaa aiheuttaa sen, että suhtautuminen ulkopuoliseen kritiikkiin nähdään vaikuttamisyriyksenä. Tämä voi heikentää vuorovaikutteisuutta yleisön kanssa, mikä puolestaan voi johtaa yleisön luottamuksen heikentymiseen. (Deuze 2005, 448–449.)

Neljäs journalistisen ihanteen pilari on välittömyys. Tähän sisältyy ajatus siitä, että uutisjournalismin tehtävänä on tarjota yleisölle uutta, yllättävää tai poikkeuksellista tietoa sekä, että tieto tuodaan nopeasti ja välittömästi yleisölle (Tyylikirja s.a.). Nopeuden ja välittömyyden ihanne on korostunut entisestään journalismin digitalisaation myötä. Uutisia julkaistaan jatkuvasti verkkoon ja kilpailu uutisvoitoista ja skuupeista on kiristynyt. (Ahva 2010, 85–86; Deuze 2005, 449.)

Edellä esitellyt neljä journalismin ulottuvuutta muodostavat yhdessä pilarit journalismin ammattietikalle. Ammattijournalistit ovat vedonneet vuosikymmeniä juuri ammattietiikkaan erottuessaan muista sisällöntuottajista (Juntunen 2017, 5). Täyttä yksimielisyyttä koko maailmanlaajuisesti ei ammattietikan sisällöstä ole koskaan saatu, mutta tietyt pilarit pysyvät, vaikka yhteiskunnalliset rakenteet olisivatkin hyvin erilaisia. Esimerkiksi teknologia ja journalismin ansaintalogiikan painottuminen enemmän mainostuloihin ovat muuttaneet mediakenttää. Tässä murroksessa ammatillinen journalismi perustelee olemassaoloaan entistä vahvemmin ammattietikalla. (Ahva 2010, 86–87; Deuze 2005, 449–450.)

Yksi osoitus journalismin ammattietikasta on alan itsesääätely. Suomessa alan eettisen itsesääätelyn normistona toimii Journalistin ohjeet. Suomessa lähes koko journalismia tekevä ala on sitoutunut noudattamaan yhteisiä eettisiä pelisääntöjä. Eettisen normiston toteutumista valvoo Julkisen sanan neuvosto, jonka toimivallan piirissä ovat Journalistin ohjeisiin sitoutuneet lehdistön ja sähköisen median toimijat. Maailmanlaajuisesti on poikkeuksellista, kuinka laajasti Suomessa media-ala on sitoutunut itsesääteilyyn. (Julkisen sanan neuvosto s.a.; Juntunen 2017, 55–56.)

Suomalaiset journalistit tyypillisesti nojautuvat eettisessä ajattelussaan nimenomaan Journalistin ohjeisiin ja toimitusten omiin eettisiin ohjeistuksiin kuin esimerkiksi omaan henkilökohtaiseen arvioon eettisyydestä. Toisaalta poikkeamiseen alan eettisistä säännöistä poikkeustilanteissa suhtaudutaan aiempaa sallivammin. Erityisesti nuoret journalistit hyväksyvät poikkeamisen tilannekohtaisen harkinnan perusteella muita ikäryhmiä todennäköisemmin. Kuitenkin suomalaisjournalistien eettinen pohja on hyvin vahva ja yhdenmukainen. (Väliverronen ym. 2023, 26–27.)

Journalismin digitalisaatio on tuonut mukanaan muutoksia sekä journalismin tekemiseen että ihanteeseen. Vuonna 2020 julkaistun tutkimuksen mukaan media-alan työ, osaamisvaatimukset ja

tekemisen välineet olivat muuttuneet edeltäneen kymmenen vuoden aikana. Raportin mukaan erityisen paljon muutosta oli koettu innovatiivisuuden, luovuuden ja uuden oppimisen sekä journalistisen ammattiosaamisen ja monimediaisuuden hallinnassa. Saman tutkimuksen mukaan medialla työ tehdään lähes kokonaan digitaalisilla välineillä. (Rantanen ym. 2020, 21–24.)

Digitalisaatio on tuonut median ja journalismin eri muotoja lähemmäs toisiaan. Esimerkiksi lehdistöllä, televisiolla ja radiolla on aiemmin ollut omat käytänteensä ja toimintalogiikkansa, mutta digitalisaation myötä nämä ovat sekoittuneet ja alkaneet muovautua yhdeksi uudeksi tavaksi tehdä monimediaista journalismia. Journalismin tekemisessä on myös huomioitava kaupallisuus, brändäys ja markkinointi aiempaa enemmän, sillä kilpailu yleisöistä on kiristynyt. (Malmelin & Villi 2017.)

Journalismin murrokseen kuuluu osana myös se, että sitä tuottavat myös muut kuin ammattijournalistit. Sosiaalinen media on mahdollistanut sen, että käytännössä kuka vain voi saada alustan ja yleisön tuottamalleen sisällölle helposti. Tämän lisäksi yleisön on nykyisin mahdollista osallistua journalismin tekemiseen yhdessä ammattijournalistien kanssa. Osallistavalla journalismilla tarkoitetaan sitä, että yleisö voi osallistua journalismin tekoon esimerkiksi lähettämällä ottamiaan valokuvia tai videoita toimitukseen, raportoimalla, analysoimalla tai jakamalla uutisia tai informaatiota. (Ahva 2018, 75–77.)

## **2.2 Journalismin eettiset haasteet**

Journalismin kenttä on jatkuvan muutoksen keskellä ja journalismin ihanne sekä siihen liittyvät odotukset muuttuvat ajan myötä. Tällä hetkellä journalismiin kohdistuvat odotukset ovat paikoin myös hyvin ristiriitaisia. Yleisö toisaalta odottaa journalismin uusiutuvan, mutta pitävän kiinni perinteisestä yhteiskunnallisesta roolistaan. Journalismilta halutaan myös entistä vuorovaikutuksellisempaa ja keskustelevampaa toimintatapaa yleisön kanssa. Lisäksi yleisö odottaa, että journalismi paljastaa, selittää ja tarjoaa ratkaisuita monimutkaisiin ilmiöihin ja yhteiskunnallisiin ongelmiin. (Juntunen 2017, 69; Lehtinen 2020, 208.)

Näihin odotuksiin vastaaminen nykyisessä toimintaympäristössä on kohdannut uusia haasteita, sillä sosiaalinen media ja digitalisaatio ovat osaltaan vaikeuttaneet tiedon tarkastettavuutta. Samaa aikaa perinteisen journalismin kanssa yleisön huomiosta taistelevat verkossa leviävät huhut, disinformaatio ja propaganda. Tämä kilpailu on johtanut siihen, että median eettisten toimintatapojen määrittely ei ole enää täysin journalismin käsissä, eikä sen lähtökohdista luotuja. Toisaalta journalismin ydinarvoihin sitoutuminen erottaa journalismin kaikesta kilpailevasta sisällöstä, mutta käytännön tasolla eettisistä periaatteista joudutaan solmimaan kompromisseja. (Juntunen 2017, 69–71.)

Oman haasteensa eettiselle ihanteelle luo myös journalististen julkaisujen keskinäinen kilpailu. Koska nopeus on kilpailutilanteessa ratkaisevaa, kiireisissä uutistilanteissa voidaan joutua pohtimaan epävarmankin tiedon julkaisua. Myös tiedonhankintatavoista voidaan joutua kilpailemaan. Esimerkiksi isoissa kriisitilanteissa viranomaiset eivät välttämättä pysty tarjoamaan median tarpeisiin tarpeeksi nopeasti tietoa, jolloin journalistit hankkivat tietoa silminnäkijöiltä ja muilta mahdollisilta lähteiltä. Epäasialliset tiedonhankintatavat voivat lisääntyä tutkimusten mukaan, mikäli virallista tietoa ei ole saatavilla. (Juntunen 2009, 31–33.)

Journalismin eetokseen kuuluu, kuten edellä on mainittu, poliittinen riippumattomuus ja pyrkimys objektiivisuuteen. Historiassa on kuitenkin nähtävissä useita tilanteita, joissa tämä eetos on hämärtynyt. Tyypillisesti tällaisia tilanteita ovat sodat, konfliktit ja kriisit, varsinkin kun tapahtumat koskevat omaa maata tai kansaa. Viime vuosikymmeniltä tällaisia esimerkkejä löytyy tutkimuksen valossa Bosnian sotaan liittyvästä journalismista (Ruigrok 2010) ja Etiopian diasporan verkkomedioista (Skjerdal 2011). Lähivuosilta samankaltaisuuksia voi löytää Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan tai Israelin ja Palestiinan välisen konfliktin eskalaatiota käsittelevästä journalismista.

Skjerdal (2011, 736) huomasi tutkiessaan Etiopian diasporan verkkomedioita, että sanavalinnat ja käytetty kieli erosivat muiden tahojen samasta aiheesta tekemästä journalismista. Esimerkiksi hallitusta tarkoittava sana *government* oli diasporan mediassa korvattu sanalla *regime*. Lisäksi verkkomedioissa faktat ja mielipiteet eivät olleet erotettavissa toisistaan selkeästi. Uutisjutut ja kommentit olivat sivustolla sekaisin, eikä kommentteja merkitty osoittamaan erilaista juttutyyppiä. (Skjerdal 2011, 735–736.)

Ruigrok (2010, 86) kiteyttää omassa tutkimuksessaan, että konflikteissa journalistit voivat yrittää erotella faktat arvoista, mutta usein voi olla lähes mahdotonta hahmottaa edes kahden osapuolen näkemystä tilanteesta, saati sitten koko kuvaa. Ruigrok kutsuu tilannetta, jossa journalisti kadottaa ammatillisen etäisyytensä raportoimaansa asiaan, termillä *journalism of activism*. (Ruigrok 2010, 85–86.)

Tämäntyyppistä journalismia oli nähtävissä esimerkiksi Bosnian sodan aikana, jolloin useat journalistit hylkäsivät neutraaliuden periaatteen ja valitsivat osapuolen sodassa. Tällöin journalistit ottivat enemmän aktivistin roolin kuin tasapuolisen tarkkailijan, joka raportoi tilanteesta. Mikäli journalistit menevät sodissa tai konflikteissa toisen osapuolen puolelle, journalismi vinoutuu narratiiviin, jossa ovat osapuolina ”hyvät” ja ”pahat”. (Ruigrok 2010, 86.)

Venäjän hyökättyä Ukrainaan ja siitä alkanut täysimittainen sota on ollut hyökkäyksen alusta asti isossa roolissa suomalaista journalismia. Koska Suomi on käynyt sotaa Venäjää vastaan ja ollut hyökkäyksen kohde, suomalaiset samaistuvat ukrainalaisiin. Tämä on heijastunut myös

suomalaisten tekemään sotajournalismiin. Raportoinnille on ollut tyypillistä se, että halutaan päästä emotionaalisesti lähelle ukrainalaisia. Maantieteellisesti ja sosiaalisesti kaukaisesta sodasta kertova journalismi pyrkii usein etäännyttämään yleisön aiheesta, mutta Ukrainaan liittyvässä uutisoinnissa on jopa tehty päinvastoin ja etsitty samaistuttavuutta. (Raippalinna ym. 2024, 144–145.)

Kun journalistit valitsevat puolen raportoimassaan konfliktissa, journalismi kapeakatseistuu. Tutkimukset ovat osoittaneet, että erityisesti ulkomaan uutisoinnilla on suuri vaikutus yleisön mielipiteen muodostumiseen asiasta. Mikäli journalistinen sisältö sekä poliittiset päättäjät ajattelevat konfliktin tai sodan osapuolista samansuuntaisesti, eikä suurelle yleisölle tarjota toista näkökulmaa tai laajempaa kuvaa tilanteesta, yleisön mielipide muodostuu hyvin kapea-alaisesti. (Ruigrok 2010, 87.)

Toinen keskeinen löytö *journalism of activism* -ilmiön tutkimuksessa on, että myös yleisö omaksuu narratiivin hyvästä ja pahasta puolesta. Tämä voi johtaa siihen, että historia tavallaan kirjoittaa itsensä uudestaan yleisön mielessä. Jos ”hyvän” osapuolen tekemistä hyökkäyksistä tai jopa sotarikoksista on uutisoitu, yleisön mielessä tapahtumat saatetaan muistaa myöhemmin ”pahan” osapuolen tekeminä. (Ruigrok 2010, 88.)

### 2.3 Suomalaisjournalistien käsitykset ammattiroolista

Edellä on kuvattu journalistista ammatti-ideologiaa ja journalistisen ihanteen ydintä melko tarkasti. Seuraavaksi käsittelen suomalaisten journalistien ammattirooliin liittyviä erityispiirteitä *Worlds of Journalism Study* -projektin tarjoaman tutkimustiedon valossa. Suomi on ollut projektissa mukana vuodesta 2013 (Väliverronen ym. 2023, 5).

Suomalaisten journalistien ammattiroolin käsityksessä korostuvat erityisesti pyrkimykset puolueettomuuteen, kriittisyyteen ja analyttisyyteen. Toisaalta taas poliittisiin toimijoihin suomalaisjournalistit pitävät etäisyyttä. Keskeistä ammattiroolikäsityksessä on se, että yleisölle halutaan tarjota mahdollisimman kattavasti ja totuudenmukaisesti tietoa valtaapitävistä ja politiikasta, mutta journalistit pidättäytyvät itse poliittisesta vaikuttamisesta. (Väliverronen ym. 2023, 18–19.)

Journalistit pitävät yhtenä keskeisenä tehtävänä taistella disinformaation leviämistä vastaan. He myös haluavat journalismin toimivan rakentavana ja erilaisia tahoja sekä mielipiteitä yhteen tuovana foorumina. Toisaalta suomalaisjournalistit vierastavat kansalaisten suoranaista poliittista aktiivointia tai ratkaisukeskeistä journalismia. (Väliverronen ym. 2023, 19.)

Suomalaisjournalistit ovat melko sallivia tämänhetkisessä toimintaympäristössä kannanottoon, mikäli puoluepoliittista vaikuttamista kartetaan. Tässä on kuitenkin tapahtunut selkeä muutos edeltävään *Worlds of Journalism Studyn* kyselyyn verrattuna. Vuonna 2013, jolloin edellinen vastaava kysely tehtiin, 92 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että journalistin rooli riippumattomana

tarkkailijana on erittäin tärkeä. Viimeisimmässä tutkimuksessa vastaava luki oli enää 76 prosenttia. (Väliverronen ym. 2023, 19–20.)

Nuoret journalistit erottuvat tutkimuksessa siten, että heidän vastauksissaan journalistin rooli poliittiseen toimintaan ja aktiivisuuteen kannustajana koettiin tärkeäksi. Enemmistö alle 30-vuotiaista journalisteista nosti tärkeiksi rooleiksi valtaapitävien valvonnan, tiedon tarjoamisen poliittisen mielipiteen muodostamiseksi, puhumisen yhteiskunnallisen muutoksen puolesta sekä puhumisen marginalisoitujen ihmisten ja vähemmistöjen puolesta. Tutkijat arvioivat, että nuorten suhtautuminen vaikuttamiseen ei ole yllättävä ilmiö. 2010-luvun taitteessa vastaava ilmiö oli jo näkyvissä nuorissa politiikan toimittajissa. Lisäksi journalismin ulkopuolella nuorten kansalaisaktiivisuus on lisääntynyt esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. (Väliverronen ym. 2023, 19–21.)

### 3 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön seuraavassa osiossa kuvaan tutkimusosuuden tekoa. Opinnäytetyön lähtökohtana oli selvittää journalistiopiskelijoiden näkemyksiä journalismin ja aktivismin suhteesta ja rajapinnasta. Halusin tarkastella kokonaisuudessaan journalistiopiskelijoiden joukkoa. Tällöin tutkimusmenetelmäksi sopi parhaiten kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus.

Kvantitatiivisista menetelmistä valitsin aineistonkeruuseen kyselytutkimuksen, sillä se on hyvä menetelmä yhteiskunnallisten ilmiöiden, ihmisten toiminnan, mielipiteiden, asenteiden ja arvojen tutkimiseen (Vehkalahti 2019, 11). Koska tutkimaani aiheeseen liittyy mahdollisesti arkaluontoisia henkilökohtaisia arvoja ja asenteita, halusin tehdä kyselystä mahdollisimman helposti lähestyttävän. Tämän vuoksi tein kyselytutkimuksen täysin anonyyminä. Vastaaajilta ei kerätty henkilötietoja tai mitään taustatietoja, esimerkiksi ikää, paikkakuntaa tai journalistisen kokemuksen pituutta.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat yliopistojen journalistiikan opiskelijat sekä ammattikorkeakoulujen journalismiin suuntautuvat medianomiopiskelijat. Laskin arvion tutkimuksen perusjoukosta perustuen Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen journalistiikan kandidaatti- ja maisteriohjelmien sekä Turun ja Oulun ammattikorkeakoulujen sekä Haaga-Helia ammattikorkeakoulun journalismin tutkinto-ohjelmien aloituspaikkojen perusteella. Tämän arvion perusteella tutkimuksen perusjoukko on noin 690 henkilöä.

#### 3.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusasetelma tässä opinnäytetyössä on poikkileikkausaineisto, sillä aineisto kerätään yhdellä mittauskerralla ja havaintoyksikköjä on useita (Mattila ym. 2022). Kyselytutkimus siis toteutetaan kerran ja havaintoyksikkönä ovat joukko korkeakouluopiskelijoita, jotka opiskelevat Suomessa journalismia tai journalistiikkaa. Käytän tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä kvantitatiivista tutkimusta ja aineistonkeruumenetelmänä kyselyä.

Kyselytutkimus on yksi kvantitatiivisen tutkimuksen perinteisimmistä muodoista. Se voidaan toteuttaa joko paperisena tai nykyään yleisemmin käytössä olevana sähköisenä kyselynä. Joissain tapauksissa tutkija on itse läsnä kyselyn täytön aikana, mutta tämä riippuu täysin tutkimuksen tarkoituksesta ja kohderyhmästä. (Valli 2018, 92–93.) Tässä tutkimuksessa käytin sähköistä kyselylomaketta, jonka vastaajat täyttivät verkossa omalla ajallaan ilman tutkijan läsnäoloa.

Ratkaisevaa kyselytutkimuksen onnistumisen kannalta on kyselylomakkeen huolellinen suunnittelu. Kysymykset on tärkeää saada muotoiltua sisällöllisesti ja tilastollisesti järkevällä tavalla. Tutkittavat ilmiöt ovat usein moniulotteisia, joten huolellinen kysymyksenasettelu on tämänkin kannalta tärkeää. (Vehkalahti 2019, 20–21.)

Kvantitatiivisessa kyselytutkimuksessa käytetään tyypillisesti strukturoituja kysymyksiä, eli kysymyksille on laadittu valmiit vastausvaihtoehdot. Myös avoimia kysymyksiä voidaan käyttää, mutta harkiten. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen vie enemmän aikaa ja monesti tutkittavat voivat jättää vastaamatta avoimiin kysymyksiin. Tutkittavien tapa vastata avoimiin kysymyksiin voi myös vaihdella paljon, jolloin niiden analysointi voi olla hankalaa ja saatu informaatio ei välttämättä vastaa tarkoitusta. Toisaalta, jos vastaajajoukon tiedetään olevan aktiivinen ja kirjallinen ilmaisu on heille helppoa, avointen kysymysten käyttö voi olla perusteltua. (Mattila ym. 2022.)

### 3.2 Aineiston keruu ja kyselytutkimuksen toteutus

Kyselyn tekeminen alkoi kyselyssä selvitettävien teemojen kartoittamisella. Käytin apuna ajatuskarttaa, johon hahmottelin tutkimuskysymyksiin liittyviä pääkohtia ja havaitsemiani ilmiöitä aktivismin ja journalismin rajapinnasta. Tämän jälkeen valitsin kolme keskeisintä teemaa, joista muodostin kyselylle pääotsikot: 1) Journalismin ihanne, 2) Aktivismi ja journalismi sekä 3) Eettiset haasteet.

Lopulliseen kyselylomakkeeseen valikoitui yhteensä 14 kysymystä, joista 12 oli strukturoituja ja kaksi avoimia. Otin kyselylomakkeelle mukaan journalistien ammattiroolia käsittelevän kysymyksen, jota oli käytetty *Worlds of Journalism* -projektin kyselyssä. Kysymyksen tarkoituksena on selvittää, kuinka tärkeiksi vastaajat kokevat erilaiset journalistin ammattirooliin liittyvät tehtävät. Mielestäni kysymys auttaa ymmärtämään mahdollisia eroja journalistiopiskelijoiden ja työssä olevien journalistien käsityksissä.

Strukturoiduissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot olivat joko viisiportaisia asteikkoja, joista vastaaja valitsi itsensä parhaiten kuvaavan vaihtoehdon tai kysymyksiä, joihin vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei ja en osaa sanoa. Valitsin kyselylomakkeeseen myös kaksi avointa kysymystä, sillä tiesin kohderyhmän olevan sellainen, jolla on motivaatiota ja halua kirjoittaa sekä avata ajatuksiaan enemmän. Avoimet kysymykset olivat vapaaehtoisia, mutta sain molempiin useita kymmeniä vastauksia.

Testasin kyselylomaketta tekovaiheessa useaan otteeseen ja keräsin siitä palautetta korkeakoulun opettajilta sekä pieneltä joukolta journalismin opiskelijoita testausvaiheessa. Tein palautteen perusteella muutoksia kysymysten asetteluun ja vastausvaihtoehtojen muotoiluun.

Kyselytutkimuksen aineisto kerättiin sähköisellä Webropol-kyselytyökalulla. Kyselyn avaussivulle kirjoitin luonnehdinnan tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta. Upotin avaussivulle myös linkin tutkimustiedotteeseen, jossa avattiin tutkimuksen taustaa, tarkoitusta ja etenemistä tarkemmin. Siinä myös selvitettiin miten ja mihin vastauksia käytetään, tallennetaan ja miten ne tuhoetaan

opinnäytetyön valmistuttua. Avaussivulla vastaaja antoi luvan vastaustensa tutkimuskäyttöön. Mikäli vastaaja ei antanut lupaa, ohjautui kyselylomake lopetukseen.

Kyselyn ensimmäisessä osiossa selvitettiin vastaajien näkemyksiä journalismin ihanteesta. Osiossa oli strukturoituja kysymyksiä objektiivisuudesta, journalismin kantaottavuudesta sekä journalistin ammattiroolista. Seuraavassa osiossa keskityttiin strukturoiduilla kysymyksillä vastaajien käsityksiin aktivismista sekä journalistien hyväksyttävästä suhteesta siihen. Viimeinen osio sisälsi viisi strukturoitua ja kaksi avointa kysymystä liittyen eettiseen rajanvetoon ja haasteisiin.

Korkeakouluilla on hyvin erilaiset käytännöt liittyen siihen, miten tutkimuksiin sopivia kohderyhmiä voi lähestyä. Tarkistin kaikkien journalistiikkaa tai journalismia opettavien korkeakoulujen tilanteen erikseen. Kävi ilmi, että ammattikorkeakouluihin tarvitsi tutkimusluvan, ennen kuin organisaation sisällä oli mahdollista tavoitella opiskelijoita. Yliopistoilla oli hieman löyhemmät käytännöt tutkimusluvan hankkimisen suhteen.

Kuitenkin kohderyhmän tavoitteluun tarvitsi käyttää montaa eri menetelmää. Saatuaani tutkimusluvan ammattikorkeakouluihin pyyntöä osallistua tutkimukseen levitettiin Haaga-Helia ammattikorkeakoulun ja Turun ammattikorkeakoulujen ja Jyväskylän yliopiston kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden sähköpostiin lähetetyllä viestillä, jossa oli mukana saateviesti, tutkimustiedote sekä linkki kyselytutkimukseen. Oulun ammattikorkeakoulussa käytäntönä oli ilmoituksen jakaminen journalismin opiskelijoiden Tuudo-sovelluksen etusivulle.

Suorien yhteydenottojen lisäksi otin yhteyttä Tampereen ja Jyväskylän yliopistojen journalistiikan ainejärjestöihin sekä Haaga-Helia ammattikorkeakoulun ja Turun sekä Oulun ammattikorkeakoulujen journalismin opiskelijoiden ainejärjestöihin ja pyysin heitä jakamaan jäsenistölleen tietoa tutkimuksesta. Jaoin pyyntöä vastata kyselyyn myös omilla henkilökohtaisilla LinkedIn- (kuva 1.) ja Instagram-tileillä (kuva 2.).

Tavoitteena oli saada kyselyyn vähintään 85 vastausta, jotta kysely olisi tarpeeksi edustava ja luotettava. Avasin kyselylomakkeen 8.4.2025 ja sen oli tarkoitus olla auki 17.4.2025 asti. Koska yhden ammattikorkeakoulun kohdalla tutkimusluvan saaminen venyi hieman, päätin lisätä vastausaikaa 23.4.2025 asti. Kyselyyn antoi vastauksen tänä aikana lopulta 101 vastaajaa.

**Satu Hurme** · You  
Journalism Student | Equal and diverse representation in media | Quality com...  
2w · 🌐

🧐 Opiskeletko korkeakoulussa journalistiikkaa tai journalismia?  
👉 Olet etsimäni henkilö, ja kutsun sinut vastaamaan kyselytutkimukseen aktivismin ja journalismin suhteesta! 📄 📄

Kyselyyn: <https://lnkd.in/d5SDP74X>

- 🔗 Teen opinnäytetyötä, jossa selvitän journalistiopiskelijoiden näkemyksiä aktivismin ja journalismin suhteesta ja näiden välisestä rajanvedosta.
- 🔗 Kyselyyn vastaajat eivät ole tunnistettavissa tutkimuksesta, eikä vastaajien henkilötietoja kerätä tutkimuksessa.
- 🔗 Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5–10 minuuttia.
- 🔗 Osallistuminen tutkimukseen ei vaadi etukäteisvalmistautumista. Vastaajalta ei myöskään edellytetä kokemusta journalistin työn teosta, sillä tavoitteena on selvittää opiskelijoiden ajatuksia ja näkemyksiä aiheesta.

Tarkempia tietoja tutkimuksesta löydät kyselylinkin takaa löytyvästä tutkimustiedotteesta tai suoraan allekirjoittaneelta.

♥ Arvostan jokaista vastausta sekä tämän postauksen jakoa ja reaktiota, jotka auttavat saavuttamaan oikean yleisön!  
♥ Kiitos!

**Journalistiopiskelijoiden näkemyksiä aktivismin ja journalismin rajapinnasta - kyselytutkimus**  
link.webropolsurveys.com

Kuva 1. LinkedIn-julkaisu kyselytutkimuksesta

8 Apr  
SEND HELP!!  
Mikä homma?

Jos opiskelet journalistiikkaa tai journalismia (AMK)

Vastaa mun opparikyselyyn

Kyselyyn

Selvitän opparissa journalistiopiskelijoiden näkemyksiä journalismin ja aktivismin suhteesta

Kysely on anonyymi, henkilötietoja ei keritä, eivätkä vastaajat ole tunnistettavissa oppinlytetyistä

Kyselyyn vastaaminen kestää 5-10 min

Vastaaminen ei vaadi työkokemusta journalismin parissa, eikä kyselyyn tarvitse valmistautua etukäteen

Lisätietoja tutkimuksesta saa allekirjoittaneelta, sekä kyselylinkin takaa löytyvästä tutkimustiedotteesta <3

Kuva 2. Instagram story -julkaisu kyselytutkimuksesta

### 3.3 Aineiston analysointi

Kyselyaineiston analysoinnissa on käytetty sekä laadulliseen että määrälliseen tutkimukseen soveltuvia analyysimenetelmiä. Strukturoitujen kysymysten osalta oli oleellista selvittää vastausjakautumia ja keskiarvoja. Tämänkaltaiseen numeeriseen analyysiin käytin välineeksi yksisuuntaista varianssianalyysiä, jota voidaan käyttää tarkasteltaessa yhtä selittävää muuttujaa kerrallaan. Varianssianalyysi soveltuu sellaisen aineiston käsittelyyn, jota on mahdollista mitata luokittelu- tai järjestelyasteikolla (Mattila ym. 2022).

Avoimien kysymysten analysointiin käytin sisällönanalyysia, jota pidetään laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä, mutta jota käytetään myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysi on lähtökohtaisesti tekstin analyysia. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee ensin aineiston pelkistämiseen, sitten ryhmittelyyn ja lopuksi teoreettisen käsitteen luomiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103,122–127.)

Aineiston analysoinnin apuvälineenä on käytetty Webropolin valmiita tulosraportteja, joissa jokaisesta monivalintakysymyksestä oli käytettävissä taulukko ja havainnollistava grafiikka. Kuitenkin nämä olivat vain oman hahmottamisen apuna ja varsinaiset opinnäytetyöhön lisätyt grafiikat on tehty hyödyntäen Excel-taulukointia. Grafiikat aineistosta on tehty Datawrapper-työkalulla.

## 4 Tutkimuksen tulokset

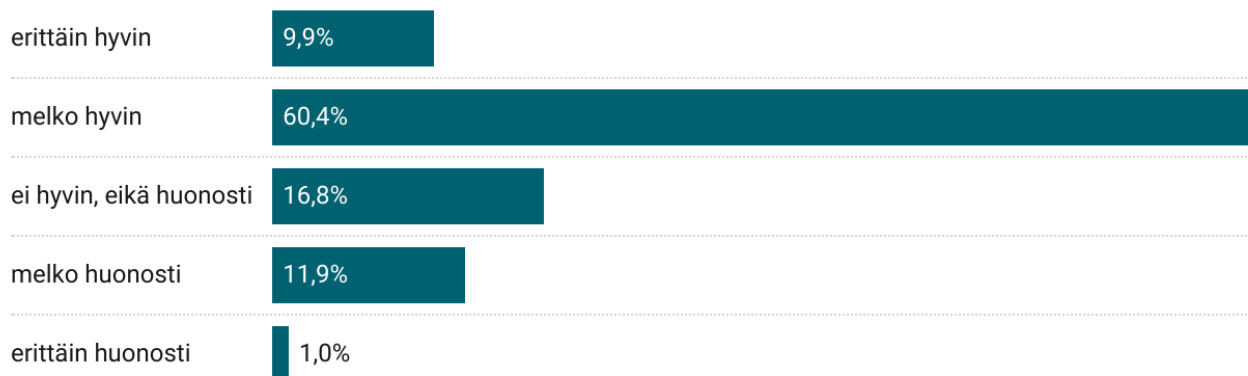
Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 101 journalismin tai journalistiikan korkeakouluopiskelijaa. Kaikki kysymykset, poisluettuna luvan antaminen vastausten käyttöön tutkimuksessa, olivat vapaaehtoisia vastata. Strukturoiduista kysymyksistä kaikki vastaajat vastasivat seitsemään kysymykseen, kahteen kysymykseen vastasi 100 henkilöä, kahteen 99 henkilöä ja yhteen 97 vastaajaa. Avoimiin kysymyksiin vastasi 36 ja 27 vastaajaa. Kyselytutkimus on jaettu kolmeen teemaan: journalismin ihanne, aktivismi ja journalismi sekä eettiset haasteet.

### 4.1 Journalismin ihanne

Kyselyn ensimmäinen osio käsitteli, millä tavoin opiskelijat näkevät journalismin ihanteen. Suuri enemmistö, yhteensä noin 70 % vastaajista koki, että suomalaisessa mediassa objektiivisuusihanne toteutuu joko erittäin tai melko hyvin (taulukko 2). Melko tai erittäin huonosti objektiivisuusihanteen toteutumisen koki vastaajista noin 13 %. Noin 17 % vastaajista oli sitä mieltä, että objektiivisuusihanne ei toteudu hyvin eikä huonosti. Tästä voidaan päätellä, että tämä joukko ei joko osannut ottaa aiheeseen kantaa tai heidän mielestään objektiivisuusihanne toteutuu joissain journalistisissa julkaisuissa, mutta ei kaikissa.

Taulukko 2. Objektiivisuusihanteen toteutuminen suomalaisessa mediassa

### Miten journalismin objektiivisuusihanne mielestäsi toteutuu suomalaisessa mediassa?



vastaajien määrä: 101

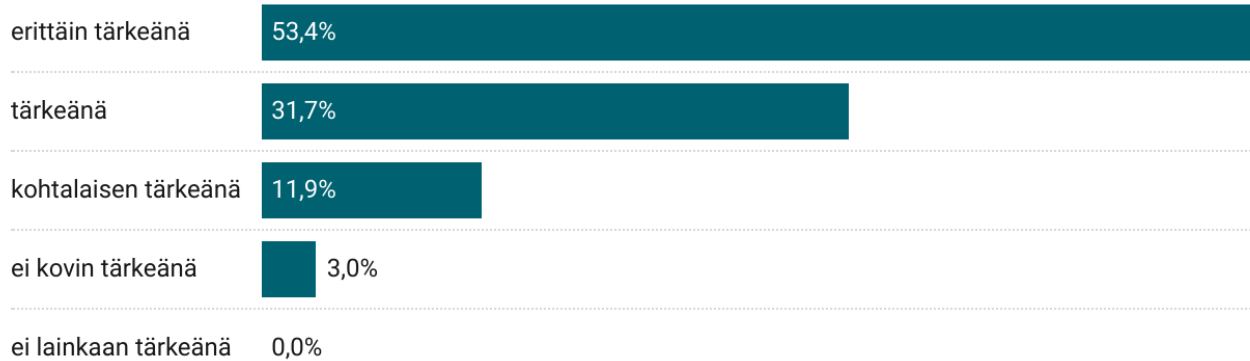
Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Vastaajat myös kokivat objektiivisuusihanteeseen pyrkimisen ja sen aseman säilyttämisen tärkeänä (taulukko 3). 85 % vastaajista piti journalismin objektiivisuusihannetta tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Jopa yli puolet vastaajista piti ihannetta erittäin tärkeänä. Kohtalaisen tärkeänä

objektiivisuushannetta piti 12 % ja ei kovin tärkeänä 3 % vastaajista. Kukaan vastaajista ei pitänyt objektiivisuushannetta lainkaan tärkeänä.

Taulukko 3. Objektiivisuushanteen tärkeys

## Kuinka tärkeänä pidät journalismin objektiivisuushannetta?



vastaajien määrä: 101

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

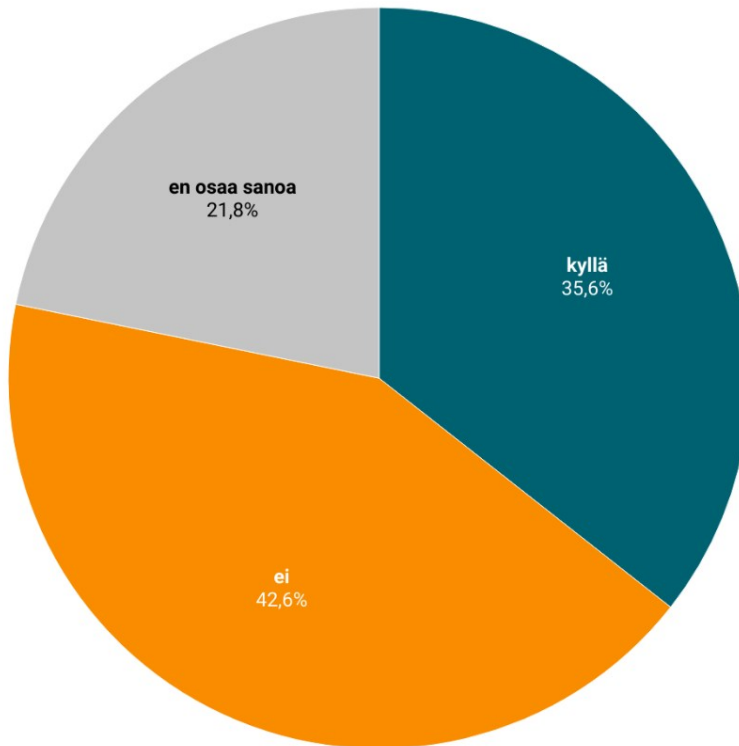
Seuraavaksi kyselyssä kartoitettiin opiskelijoiden näkemyksiä journalismin kantaaottavuuteen. Vastaajilta kysyttiin, pitäisikö journalismin ottaa enemmän kantaa esimerkiksi poliittisiin ja yhteiskunnallisiin aiheisiin (taulukko 4). Tämä jakoi selkeästi enemmän vastaajia kuin näkemys objektiivisuudesta. Journalismin ei pitäisi ottaa enempää kantaa 42 %:n mielestä. Toisaalta 36 % vastaajista oli sitä mieltä, että journalismin pitäisi olla enemmän kantaaottavaa. Aihe ei ole selkeästi helppo tai yksiselitteinen päätellen vastausten hajonnasta ja siitä, että epävarmoja vastaajia oli reilu viidesnes.

Jo edellisellä vuosikymmenellä nuoret journalistit ovat pohtineet journalismin kantaaottavuuden paikkaa. Lehtosen (2013, 71–72) haastattelututkimuksessa nuoret journalistit pohtivat ja kyseenalaistivat journalismin kantaaottamattomuutta. Tutkimuksessa haastatellut alle 35-vuotiaat toimittajat pohtivat sekä puoluepoliittisen kannanoton että ylipäänsä laajemmin ideologisen ja yhteiskunnallisen kannanoton rajoja ja perusteita (Lehtonen 2013, 71–72). Vaikuttaa siis siltä, että nuoret ikäluokat pohtivat edelleen samaan tapaan tällaista rajanvetoa.

## Taulukko 4. Journalismin kantaaottavuus

**Pitäisikö journalismin ottaa kantaa enemmän (esimerkiksi yhteiskunnallisiin ja poliittisiin aiheisiin)?**

■ kyllä ■ ei ■ en osaa sanoa



vastaajien määrä: 101

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Yleisesti journalismin kantaaottavuuden jälkeen kyselyssä selvitettiin ajatuksia yksittäisen journalistin yrityksistä vaikuttaa yleisöön kannanottamisella (taulukko 5). Selvitin vastaajien näkemyksiä erilaisten tilanteiden kautta, sillä halusin selvittää, missä heidän mielestään raja kannanotolla menee journalismin kontekstissa.

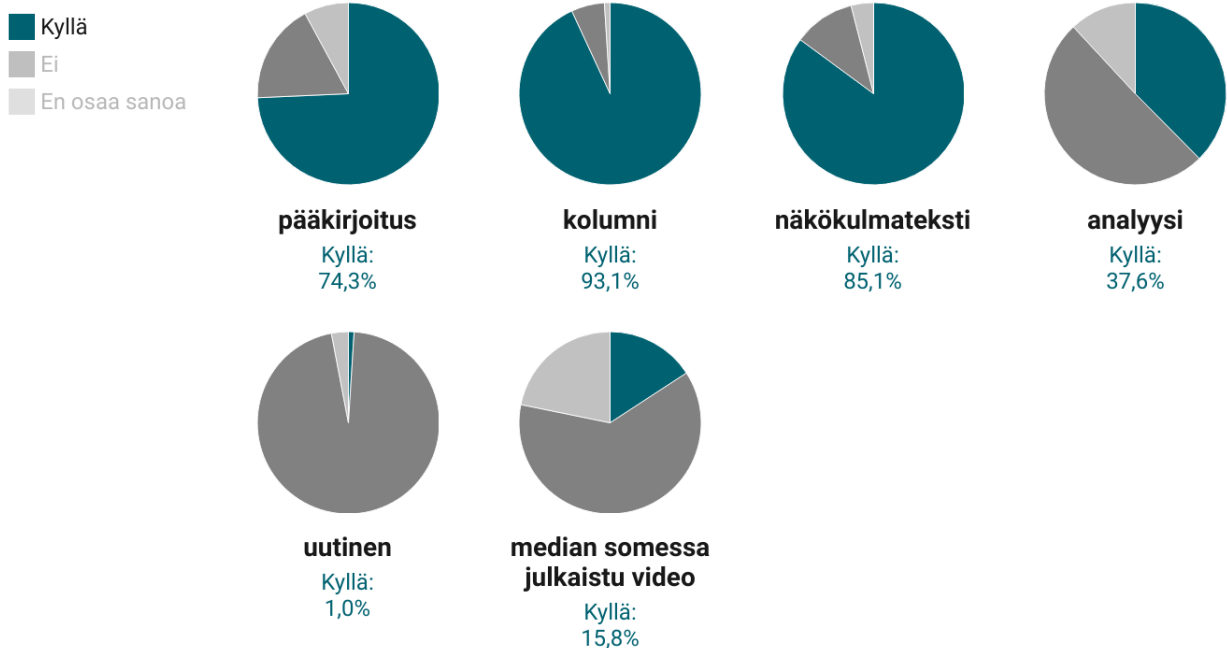
Kysymyksessä vastaajat arvioivat, millaisissa juttutyypeissä journalistilta on sallittua ottaa kantaa ja ilmaista mielipiteensä. Kolumni koettiin kaikista sallituimmaksi tyyppiä. Vastaajista 93 % oli sitä mieltä, että kolumnissa journalisti saa ottaa kantaa. Eri mieltä asiasta oli 6 % ja 1 % vastaajista ei osannut sanoa. Näkökulmateksti oli seuraavaksi sallituin vastaajien mielestä. Vastaajista 85 % salli kannanoton, 11 % ei sallinut ja 4 % ei osannut sanoa.

Näiden lisäksi pääkirjoituksen kohdalla enemmistö salli kannanoton. Vastaajista 74 % oli sitä mieltä, että journalisti saa ottaa kantaa pääkirjoituksessa. 18 % vastasi, ettei journalisti saa ottaa kantaa ja 8 % ei osannut sanoa. Selkeästi siis pääkirjoituksen kohdalla näkemykset alkoivat

vaihdella, vaikka enemmistö edelleen salliikin kannanoton. Isoin hajonta vastauksissa nähdään kuitenkin analyysin kohdalla. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että analyysilla ei saa ottaa kantaa. Kuitenkin 38 % salli kannanoton myös analyysissa. 11 % vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tähän tekstilajiin.

Taulukko 5. Kannanotto eri juttutyypeissä

## Saako journalisti yrittää vaikuttaa yleisöönsä ottamalla kantaa seuraavissa tilanteissa?



vastaajien määrä: 101

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Selkeästi kielteisimminkin kannanottoon suhtauduttiin uutisen ja median sosiaaliseen mediaan julkaiseman videon yhteydessä. 96 % vastaajista ei sallinut journalistin kannanottoa uutisessa. Vain 1 % vastaajista sallisi kannanoton ja 3 % ei osannut sanoa, saako journalisti ottaa kantaa uutisessa. Sosiaalisen median videossa kielteisen vastauksen kannanottoon antoi 62 % vastaajista. 16 % sallisi kannanoton median sosiaalisen median videoilla ja 22 % ei osannut sanoa.

Viimeisenä kysymyksenä journalismin ihannetta selvittävässä osuudessa oli journalistien ammattiroolia selvittävä kysymys. Kysymyksessä esitettiin erilaisia väittämiä journalismista ja vastaajat valitsivat viisiportaiselta asteikolta omaa näkemystään vastaavan vaihtoehdon. Sama kysymys vastausvaihtoehdoineen on esitetty työssä oleville suomalaisjournalisteille *Worlds of Journalism* -kyselyssä vuonna 2023. Hyvin samankaltainen kysymys on ollut myös journalistiopiskelijoille

suunnatussa Mäenpään (2015) kyselytutkimuksessa. Esittelen oman kyselytutkimukseni tulokset ja vertaan sitten saamiani vastauksia sekä työssä olevien journalistien vastauksiin sekä aiemman journalistiopiskelijoille suunnatun tutkimuksen tuloksiin.

Esittelen kysymyksen tulokset väittämien saamalla keskiarvoilla, sillä *Worlds of Journalism* -kyselyn tuloksien raportoinnissa (Väliverronen ym. 2023, 17–18) on käytetty samaa arviointia väittämien tärkeyden kuvaamiseen. Joidenkin kiinnostavimpien väittämien kohdalla avaan vastauksia keskiarvoa tarkemmin. Vastausvaihtoehdot olivat kyselyssä ei lainkaan tärkeä (=1), hieman tärkeä (=2), kohtalaisen tärkeä (=3), melko tärkeä (=4) ja erittäin tärkeä (=5). Kyselyssäni kaikki vastaajat eivät vastanneet jokaiseen väittämään. Väittämiä oli yhteensä 24, joista 14:ään vastasivat kaikki 101 vastaajaa, 9 väitteeseen vastasi 100 henkilöä ja yhteen väittämään 98 henkilöä. Väittämät, joihin kaikki eivät vastanneet on merkitty taulukon 6 pylväsdiagrammissa.

Tutkimuskyselyni perusteella kolme tärkeintä journalistin tehtävää opiskelijoiden näkemyksen mukaan ovat toimia disinformaatiota vastaan, valvoa ja vahtia valtaapitäviä sekä tuoda esiin yhteiskunnallisia ongelmia. Toimia disinformaatiota vastaan sai keskiarvokseen 4,9. Jopa 97 % vastaajista arvioi väittämän melko tai erittäin tärkeäksi. Vain 1 % vastaajista ei pitänyt väitettä lainkaan tärkeänä ja 2 % vastaajista piti sitä kohtalaisen tärkeänä. Väittämistä valvoa ja vahtia valtaa pitäviä sekä tuoda esiin yhteiskunnallisia ongelmia saivat molemmat 4,8 keskiarvon. Melko tai erittäin tärkeäksi valtaapitävien vahtimisen koki 95 % vastaajista ja yhteiskunnallisten ongelmien esiintuomisen 98 % vastaajista. Molempien väitteiden kohdalla 2 % vastaajista ei pitänyt väitteitä lainkaan tärkeänä tai vain hieman tärkeänä. Kohtalaisen tärkeänä valtaapitävien vahtimista piti 3 % vastaajista.

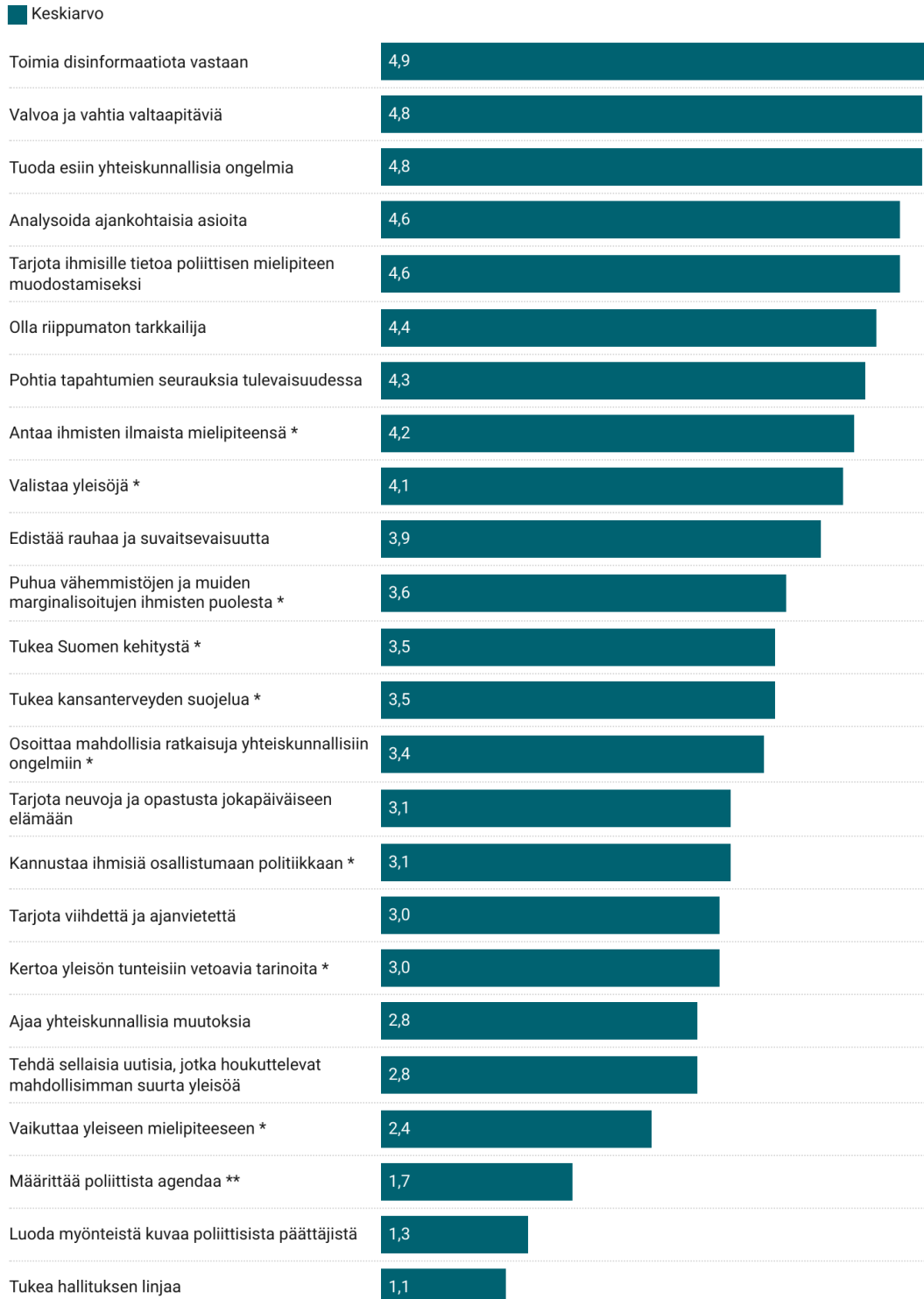
Vastauksista nousi opiskelijoille tärkeiksi journalistin rooleiksi myös ajankohtaisten asioiden analysointi ja tiedon tarjoaminen ihmisille poliittisen mielipiteen muodostamiseksi. Näistä molemmat saivat vastauksissa keskiarvon 4,6. Ajankohtaisten asioiden analysoinnin koki melko tai erittäin tärkeäksi 94 % vastaajista, kohtalaisen tärkeäksi 5 % vastaajista ja 1 % vastaajista ei pitänyt väitettä lainkaan tärkeänä. Tiedon tarjoaminen poliittisen mielipiteen muodostamiseksi oli vastaajista 93 %:n mielestä melko tai erittäin tärkeää. 2 % vastaajista ei pitänyt väitettä lainkaan tärkeänä tai vain hieman tärkeänä. Kohtalaisen tärkeäksi väitteen arvioi 5 % vastaajista.

Kyselyn mukaiset viisi tärkeintä journalistin tehtävää noudattavat pitkälti journalismin perinteisiä ihanteita. Toimiminen disinformaatiota vastaan osoittaa objektiivisuuden ja eettisten arvojen vahvuutta journalistiopiskelijoiden ammattiroolikäsityksessä. Myös neljän muun väitteen kohdalla pätevät nämä ulottuvuudet sekä journalismin rooli yleisön palveluna, journalismin riippumattomuus ja autonomia. Diskurssi journalismista ”vallan vahtikoirona” vaikuttaisi olevan vahva myös ammattiin opiskelevien keskuudessa.

## Taulukko 6. Journalistien ammattiroolit

**Kuinka tärkeänä pidät seuraavien asioiden toteuttamista journalistina päivittäisessä työssä?**

1 = ei lainkaan tärkeää 2 = hieman tärkeää 3 = kohtalaisen tärkeää 4 = melko tärkeää 5 = erittäin tärkeää



vastaajien määrä: 101, \*) vastaajien määrä: 100, \*\*) vastaajien määrä: 98

Lähde: Satu Hurme · Väline: Datawrapper

Yli neljän keskiarvon kyselyssä saivat myös väitteet: olla riippumaton tarkkailija, pohtia tapahtumien seurauksia tulevaisuudessa, antaa ihmisten ilmaista mielipiteensä ja valistaa yleisöjä. Myös näissä väitteissä painottuu journalismin perinteiset ihanteet. Riippumattoman tarkkailijan rooli edustaa objektiivisuutta, autonomiaa ja etiikkaa. Muissa väittämissä puolestaan painottuu vahvasti rooli yleisön palvelijana.

Kohtalaisen keskiarvon saaneita väittämiä, joilla tarkoitan tässä yhteydessä kaikkia niitä väittämiä, joiden keskiarvo oli numerolla kolme alkava, oli yhteensä yhdeksän. Näihin väittämiin kuuluivat: edistää rauhaa ja suvaitsevaisuutta, puhua vähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ihmisten puolesta, tukea Suomen kehitystä, tukea kansanterveyden suojelua, osoittaa mahdollisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin, tarjota neuvoja ja opastusta jokapäiväiseen elämään, kannustaa ihmisiä osallistumaan politiikkaan, tarjota viihdettä ja ajanvietettä sekä kertoa yleisön tunteisiin vetoavia tarinoita.

Näistä väittämistä löytyy myös sellaisia, joiden ei ajatella perinteisesti kuuluvan journalismin ydintehtävään. Esimerkiksi rauhan ja suvaitsevaisuuden edistäminen, vähemmistöjen tukeminen ja ratkaisujen tarjoaminen yhteiskunnallisiin ongelmiin kuvaavat journalismin uudempaa roolia toimia erilaisten näkökulmien yhteen tuojana ja sovittelijana. Monikulttuurisuus on haastanut journalistien kykyä palvella yleisöjä esimerkiksi eri kulttuurien tuntemuksen, representaation ja sosiaalisen vastuun näkökulmasta (Deuze 2005, 452–453). Selvästi opiskelijat ovat tunnistaneet nämä haasteet ja pitävät niihin vastaamista tavoiteltavana. Rauhan edistäminen ja kansanterveyden suojelu ovat todennäköisesti selitettävissä viime vuosien tapahtumilla kuten Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainaan sekä koronapandemian vaikutuksilla yhteiskuntaan.

Alle kolmen keskiarvoon päätyneitä väittämiä oli kuusi: ajaa yhteiskunnallisia muutoksia, tehdä sellaisia uutisia, jotka houkuttelevat mahdollisimman suurta yleisöä, vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen, määrittää poliittista agendaa, luoda myönteistä kuvaa poliittisista päättäjistä ja tukea hallituksen linjaa. Mahdollisimman suurta yleisöä houkuttelevat uutiset liittyvät mahdollisesti ajatukseen journalistisista medioista kaupallisena toimijana. Väittämän on ehkä ajateltu edustavan klikkiotsikoinnin tapaista yleisön houkuttelua tai muita kaupallisia piirteitä.

Loput viisi väittämää liittyvät selkeästi poliittiseen vaikuttamiseen. Kolme kyselyn mukaan vähiten tärkeintä väittämää ovat suoraan yhteydessä puoluepoliittiseen vallankäyttöön ja niiden voidaan ajatella olevan ristiriidassa journalismin riippumattomuuden ja objektiivisuuden ihanteen kanssa.

Poliittisen agendan määrittäminen sai keskiarvoksi kyselyssä 1,7. Vastaajista 82 % ei pitänyt väitettä lainkaan tärkeänä tai vain hieman tärkeänä. Kohtalaisen tärkeänä väitettä piti 10 % vastaajista. Melko tai erittäin tärkeänä väitettä piti 1 % vastaajista.

Myönteisen kuvan luominen poliittisista päättäjistä oli 91 %:n mielestä vain hieman tärkeää tai ei lainkaan tärkeää. Kohtalaisen tärkeäksi väitteen arvioi 8 % vastaajista ja melko tai erittäin tärkeäksi 1 % vastaajista. Vähiten tärkeimmäksi väittämäksi kyselyn keskiarvojen perusteella tuli hallituksen linjan tukeminen. Väite sai keskiarvon 1,1. Jopa 97 % vastaajista arvioi, ettei väite ollut lainkaan tärkeä tai vain hieman tärkeä. Kohtalaisen tärkeänä väitettä piti 2 % ja melko tai erittäin tärkeänä 1 % vastaajista.

*Worlds of Journalism (WSJ)* -kyselytutkimuksen Suomen raportissa tutkijat kuvaavat, että suomalaisten journalistien ammattirooleissa korostuu pyrkimys puolueettomuuteen, neutraaliuteen, kriittisyyteen ja analyttisyyteen. Roolikäsitteet siis myötäilevät laajasti perinteisesti journalismin ihanteena pidettyjä arvoja. Muita keskeisiä havaintoja kyselyssä olivat, että journalistit haluavat pitää etäisyyttä puoluepolitiikkaan, mutta hyväksyvät muunlaisen aktiivisen suhteen demokratiaan suopeammin sekä havainto, että journalistin roolia riippumattomana tarkkailijana ei pidetty niin tärkeänä kuin edellisessä tutkimuksessa. Vuoden 2013 kyselyn mukaan 92 % piti väitettä hyvin tai erittäin tärkeänä, kun taas 2023 julkaistun raportin mukaan näin ajatteli 75 % vastaajista. (Väliveronen ym. 2023, 18–20.)

Kun vertaa saamiani kyselyvastauksia *Worlds of Journalism* -kyselyn vastaaviin, huomaan että opiskelijat olivat herkemmin valinneet vastausvaihtoehdon ääripäistä kuin työssä olevat. Korkeimmat keskiarvot WSJ-kyselyssä ylsivät vain hitusen yli neljän, kun taas toteuttamassani kyselyssä viisi väittämää ylsi yli 4,5 keskiarvoon.

Viisi tärkeintä väitettä keskiarvojen perusteella WSJ-kyselyssä olivat: toimia disinformaatiota vastaan (keskiarvo 4,19), olla riippumaton tarkkailija (keskiarvo 4,03), tuoda esiin yhteiskunnallisia ongelmia (keskiarvo 4,02), analysoida ajankohtaisia asioita (keskiarvo 4,02) ja valistaa yleisöjä (keskiarvo 3,77) (Väliveronen ym. 2023, 17–18). Tekemässäni kyselyssä opiskelijoille viiden tärkeimmän väittämän joukossa oli kolme samaa. Myös opiskelijat arvioivat disinformaatiota vastaan toimimisen tärkeimmäksi ja yhteiskunnallisten ongelmien esiintuonti sekä ajankohtaisten asioiden analysointi ylsivät tärkeimpien roolien viiden kärkeen.

Mielenkiintoinen havainto on, että riippumattoman tarkkailijan rooli koetaan kyselyni perusteella opiskelijoiden keskuudessa vähemmän tärkeäksi kuin työssä olevien journalistien. Kyselyssäni väite päätyi kuudennelle sijalle keskiarvolla 4,4. Journalistiopiskelijat pitävät siis tehtävää tärkeänä, mutta eivät tärkeimpänä.

Kun verrataan saamiani vastauksia WSJ-kyselyyn vastanneiden alle 30-vuotiaiden journalistien vastauksiin, vastauksissa on paljon samaa. Heidän ikäryhmässään tärkeiksi koettuja rooleja olivat valtaapitävien valvonta, tiedon tarjoaminen ihmisille poliittisen mielipiteen muodostamiseksi,

puhuminen yhteiskunnallisen muutoksen puolesta sekä puhuminen vähemmistöjen ja marginalisoitujen ihmisten puolesta (Väliverronen ym. 2023, 21). Erityisesti valtaapitävien valvominen ja tiedon tarjoaminen poliittisten mielipiteiden muodostamiseksi nousivat kyselyssäni korkealle, sillä molemmat saivat yli 4,5 keskiarvon. Vähemmistöjen ja marginalisoitujen ihmisten puolesta puhumisen tärkeys jakoi vastaajia kyselyssäni. Noin 20 % vastaajista ei kokenut sitä kovinkaan tärkeäksi, kun taas tärkeänä asiaa piti noin 60 % vastaajista. Sen sijaan kyselyyni vastanneista 43 % ei pitänyt yhteiskunnallisen muutoksen ajamista kovinkaan tärkeänä. Kohtalaisen tärkeäksi asian arvioi 27 % ja tärkeänä asiaa piti 31 % vastaajista.

Puoluepoliittiseen kannanottoon journalismissa halutaan pitää etäisyyttä myös tutkimukseni mukaan. Kolme vähiten tärkeimmäksi tehtäväksi arvioitua väittämää olivat samat sekä WSJ-tutkimuksessa että omassa kyselyssäni, järjestys kahden vähiten tärkeimmän kohdalla oli vain päinvastainen. Molemmat tutkimukset osoittavat siis vähiten tärkeiksi journalistien tehtäviksi poliittisen agendan määrittämisen, hallituksen linjan tukemisen ja myönteisen kuvan luomisen poliittisista päättäjistä. Myös vastausten hajonta on hyvin samankaltainen molemmissa tutkimuksissa kaikkien kolmen väittämän kohdalla. Reilu 80 % molempien kyselyiden vastaajista ei pitänyt poliittisen agendan määrittämistä lainkaan tai vain hieman tärkeänä, kahdessa muussa väittämässä vastaavien vastausten osuus oli 90 % tai enemmän.

Saamiani tuloksia on kiinnostavaa verrata myös Mäenpään (2015) journalistiopiskelijoille tekemään kyselytutkimukseen, jossa kohderyhmänä ovat olleet samojen korkeakoulujen opiskelijat kuin omassani. Mäenpään tutkimuksessa journalistien ammattirooleihin liittyvä kysymys on aseteltu hyvin samankaltaisesti kuin WSJ-kyselyssä sekä omassa kyselyssäni. Myös hän on käyttänyt viisiportaista vastausasteikkoa ja iso osa väittämistä on täysin samoja tai hieman erilaisella muotoilulla.

Mäenpään tutkimuksen mukaan opiskelijoiden mielestä journalistin tärkeimmät tehtävät ovat tarinoiden kertominen maailmasta, asioista raportoiminen niin kuin ne ovat, analysoidun tiedon tarjoaminen ajankohtaisista asioista, suvaitsevaisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen sekä riippumattomana tarkkailijana oleminen (Mäenpää 2015, 16).

Omassa kyselyssäni ei ole mitään väittämää, joka suoraan olisi verrattavissa tarinoiden kertomiseen maailmasta. Asioista kertominen niin kuin ne ovat on puolestaan mielestäni verrattavissa toimimiseen disinformaatiota vastaan, joka nousi kyselyssäni tärkeimmäksi tehtäväksi. Analysoidun tiedon tarjoaminen löytyy samassa muodossa myös omasta kyselystäni, ja tutkimuksessani opiskelijat arvioivat sen tärkeimpien tehtävien kärkiviisikkoon. Suvaitsevaisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden edistämistä lähinnä on väittämä vähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ihmisten puolesta puhuminen. Saamani palautteen perusteella osaa vastaajista on häirinnyt väittämän muotoilu puolesta puhumisesta, joka voidaan ymmärtää eri tavoin. Parempi muotoilu voisi olla

vähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ihmisten representaation edistäminen. Palautteen perusteella voidaan arvioida, että muotoilun vuoksi osa vastaajista ei ole arvioinut väittämää niin tärkeäksi kuin he ehkä ajattelevat todellisuudessa. Riippumattoman tarkkailijan rooli oli samoin muotoiltuna omassa tutkimuksessani ja se päättyi kuudenneksi tärkeimmäksi tehtäväksi.

Samat havainnot, jotka tein WSJ-kyselyn ja oman tutkimukseni vertailussa poliittiseen agendaan vaikuttamisesta, hallituksen linjan tukemisesta ja myönteisen kuvan välittämisestä poliittisista päätäjistä pätee myös vertailtaessa Mäenpään tutkimusta omaani. Myös Mäenpään tuloksissa nämä väittämät sijoittuvat listan häntäpäähän (Mäenpää 2015, 16).

Vertailun perusteella voidaan todeta, että tekemäni kyselyn vastaukset ovat linjassa vuonna 2015 samalle kohderyhmälle tehdyn tutkimuksen tulosten sekä alle 30-vuotiaiden journalistien (Väliveronen ym. 2023, 21) näkemysten kanssa. Yhteiskunnallinen aktiivisuus ja demokratian edistämien näkyvät kaikissa näissä tuloksissa perinteisten journalismin tehtävien ohella. Edellä mainituissa verrokkitutkimuksissa yhteiskunnallisen muutoksen edistämien nousi selvästi korkeammalle kuin omassani. Toisaalta valtaapitävien valvominen ja yhteiskunnallisten ongelmien esiintuominen nousivat oman tutkimukseni valossa tärkeiksi tehtäviksi.

## 4.2 Aktivismi ja journalismi

Kyselylomakkeen toisessa osassa keskityttiin aktivismin ja journalismin suhteen hahmottamiseen yksilötasolla. Keskeinen kysymys osiossa on, voiko journalisti olla aktivisti millään tasolla ja missä aktivismin raja kulkee.

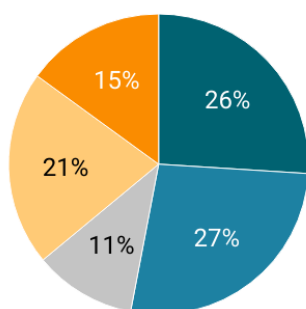
Osion ensimmäisessä kysymyksessä (taulukko 7) vastaajat arvioivat journalismin ja aktivismin suhteeseen liittyviä väittämiä ja valitsivat viisiportaisella asteikolla, kuinka samaa mieltä he olivat väittämän kanssa. Vastaajista hieman yli puolet oli sitä mieltä, että journalisti voi olla aktivisti vapaa-ajallaan. Väittämän kanssa samaa mieltä oli 26 % ja melko samaa mieltä 27 % vastaajista. Reilu kolmannes vastaajista oli puolestaan eri linjoilla väitteen kanssa. Melko eri mieltä oli vastaajista 21 % ja eri mieltä 15 %.

Kysymyksen toisessa väitteessä selvitettiin vastaajien mielipiteitä siihen, voiko aktivisti tehdä aktivismin kohteestaan journalismia. Huomattavaa on, että isoin osa vastaajista (38 %) oli väitteen kanssa eri mieltä ja lisäksi melko erimielisiä oli viidennes vastaajista. Yhteensä siis selvä enemmistö ei sallisi aktivistiksi itsensä mieltävän journalistin tehdä journalismia aktivisminsa kohteesta. Suopeasti väittämään suhtautui vastaajista 28 %, joista 11 % oli samaa mieltä ja 17 % melko samaa mieltä väitteen kanssa.

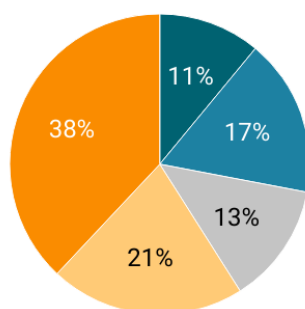
Taulukko 7. Väittämiä journalismista ja aktivismista

## Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten käsitystäsi

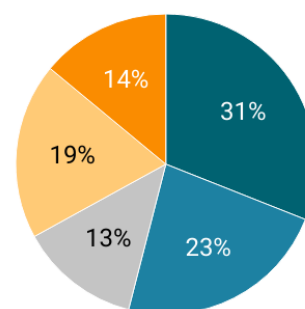
■ samaa mieltä ■ melko samaa mieltä ■ ei samaa tai eri mieltä ■ melko eri mieltä ■ eri mieltä



Journalisti voi olla aktivisti vapaa-ajallaan.



Jos journalisti mieltää itsensä aktivistiksi, hän voi tehdä journalismia aktivisminsa kohteesta.



Journalisti voi jakaa poliittisia mielipiteitä omilla sosiaalisen median tileillään.

vastaajien määrä: 100

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Kolmannen väitteen tarkoituksena oli selvittää vastaajien mielipiteitä journalistin sosiaalisen median käyttöön ja poliittisten mielipiteiden julkittamiseen sosiaalisessa mediassa. Vastaajista reilu puolet sallii, että journalistit jakavat omia poliittisia mielipiteitään omilla sosiaalisen median tileillään. Samaa mieltä väitteen kanssa oli 31 % ja melko samaa mieltä 23 % vastaajista. Eri mieltä väitteen kanssa oli 14 % ja melko eri mieltä 19 % vastaajista.

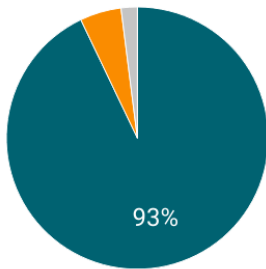
Seuraavaan kysymykseen (taulukko 8) listasin esimerkinomaisesti erilaisia tapahtumia, joilla on vähintään osaksi poliittinen motiivi. Joukossa on sekä puoluepoliittisia että muutoin yhteiskuntaan kantaaottavia tai kritisoivia tapahtumia. Kyseiset tapahtumat valikoituivat esimerkeiksi sen vuoksi, että kyseisiä tapahtumia on tosiasiaa järjestetty hiljattain, joten vastaajat voivat pohtia vastustaan myös sen perusteella, mitä ajattelivat todellisten tapahtumien aikana journalistien osallistumisesta vapaa-ajallaan niihin. Huomattavaa on, että enemmistö vastaajista piti journalistille hyväksyttävänä osallistua kaikkiin tapahtumiin vapaa-ajallaan.

Kaikista hyväksyttävimpänä vastaajat pitivät Pride-tapahtumiin, naistenpäivän marssille ja mielenosoitukseen rauhan puolesta osallistumista. Jopa 93 % hyväksyi Pride-tapahtumat ja vain 5 % ei hyväksynyt. Naistenpäivän marssin hyväksyi 91 % ja sitä vastusti 6 %. Esimerkkinä ollut mielenosoitus Ukrainan rauhan puolesta sai hyväksynnän 89 %:lta vastaajista, kun vastustajia oli 6 %.

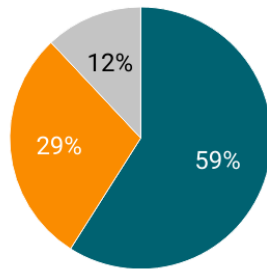
Taulukko 8. Poliittisiin tilaisuuksiin osallistumisen hyväksyttävyys

## Saako journalisti osallistua vapaa-ajallaan seuraavanlaisiin poliittisiin tilaisuuksiin?

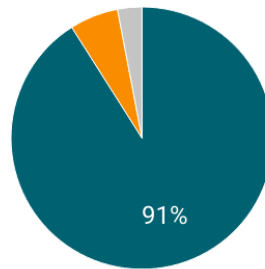
■ kyllä ■ ei ■ en osaa sanoa



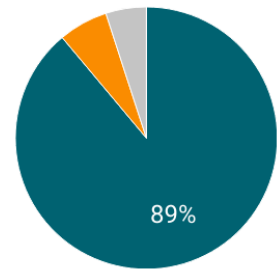
Pride-tapahtumat



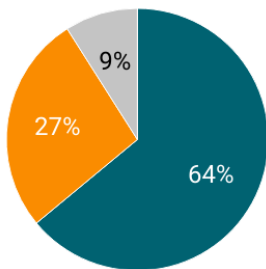
Elokapinan mielenosoitus



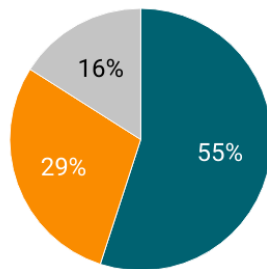
Naistenpäivän marssi



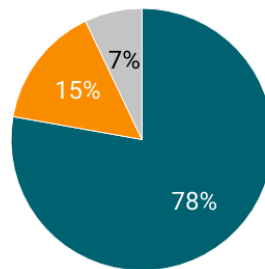
Mielenosoitus Ukrainan rauhan puolesta



Mielenosoitus lakimuutosta vastaan



Puoluepoliittinen tilaisuus, kuten vaalivalvojaiset



Amnestyn kansanmurhaa vastustava mielenosoitus

vastaajien määrä: 100

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Vähiten hyväksyttävänä pidettiin puoluepoliittisia tilaisuuksia ja Elokapinan mielenosoituksia. Puoluepoliittiset tilaisuudet sallisi 55 % vastaajista ja vastaan oli 29 %. Elokapinan kohdalla sallivien osuus oli 59 % ja vastaan oli 29 %.

Kyselyssä oli tarkoituksella kaksi hieman samankaltaista tapahtumaa: mielenosoitus Ukrainan rauhan puolesta ja Amnestyn järjestämä mielenosoitus kansanmurhaa vastaan. Esimerkkeihin oli tehty tietoisia eroavaisuuksia kuten järjestävän tahon nimeäminen ja sanan kansanmurha käyttö sodan vastustamisen tai rauhan ajamisen sijaan. En korostanut esimerkissä sitä, mihin kansanmurhaan viitataan. Toki uskon, että vastaajat luontaisesti ajattelevat Israelin-Palestiinan konfliktia sen ajankohtaisuuden vuoksi.

Tuloksista huomaa, että Ukrainan rauhan puolesta mielenosoittaminen on vastaajien mielestä enemmän sallittua kuin Amnestyn kansanmurhaa vastustavaan mielenosoitukseen osallistuminen. Tässä voi pohtia, johtuuko ero nimenomaan siitä, että järjestävä taho on selkeästi aktivistijärjestö ja varsinainen tapahtuma profiloituu nimenomaan järjestön kautta. Ukrainan rauhaa ajavat mielenosoitukset ovat ehkä tyypillisemmin mielletty enemmän kansanliikehännäksi kuin minkään tietyn tahon profiloitumiseksi.

Voi myös pohtia, onko suomalaisen valtamedian suhtautumisella kyseisiin sotiin merkitystä vastausten kannalta. Suomalainen media on toistanut Venäjän hyökkäyksen alusta asti ukrainamyönteisyyttä ja journalismia on leimannut myötätunto ja samaistuminen ukrainalaisiin (Raippalinna ym. 2024, 147). Samanlaista puolen valintaa ei ole tehty suomalaisessa journalismissa esimerkiksi Israelin-Palestiinan konfliktiin liittyvissä uutisissa. Toimittajat ovat kokeneet konfliktista uutisoimisen vaikeana, koska he kokevat yleisön painostusta molempien osapuolien kannattajien taholta (Heiskanen 12.4.2024). Vaikuttaako siis tällainen asetelma journalistiopiskelijoiden ajatuksiin ja onko valtamedian linjan mukainen lähestyminen helpompaa myös vapaa-ajalla?

### 4.3 Eettiset haasteet

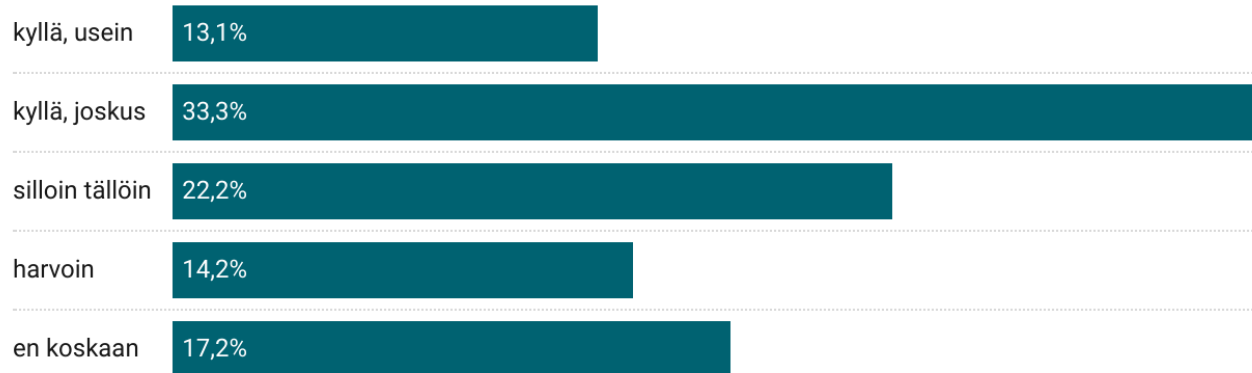
Kyselyn viimeinen osio käsitteli eettistä rajanvetoa ja journalistiopiskelijoiden kohtaamia eettisiä haasteita. Osiossa oli myös kaksi avointa kysymystä, joissa vastaajat pystyivät tarkemmin kuvaamaan kohtaamiaan eettisiä haasteita ja arvioimaan yleisön mediaan kohdistaman paineen vaikutuksia.

Osion ensimmäisen kysymyksen tarkoituksena on kartoittaa, kuinka usein journalistiopiskelijat kokevat eettisiä haasteita objektiivisuuteen liittyen journalismissa. Vastaajista enemmistö arvioi kokevansa vähintään silloin tällöin eettisiä haasteita. 13 % vastaajista kokee objektiivisuuteen liittyviä haasteita usein. Harvoin tai ei koskaan vastanneiden osuus oli 31 %.

Noin puolet vastaajista pohtii objektiivisuuteen liittyviä haasteita jokseenkin säännöllisesti. Avoimista vastauksista käy ilmi, että monet journalistiopiskelijat ovat pohtineet paljon omaa tekemistään journalistina sekä aihevalintoja ja käyttämäänsä kieltä eettisestä näkökulmasta. Useat vastaajat olivat pohtineet, miten oma tausta kuten sidonnaisuudet järjestöihin vaikuttavat neutraaliuteen. Sanavalintojen suhteen vastaajat olivat miettineet, että millaista kieltä käyttää, jotta teksti ei vaikuta asenteiselta.

Taulukko 9. Eettisten haasteiden kokeminen

## Oletko kohdannut eettisiä haasteita objektiivisuuteen liittyen journalismissa?



vastaajien määrä: 99

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Useassa vastauksessa nousi esiin myös haaste objektiivisuuden kannalta liittyen paikallislehtiin. Monet journalistiopiskelijat olivat kokeneet haastaviksi kirjoittaa pienemmillä paikkakunnilla esimerkiksi kuntapäättäjistä kriittisesti, sillä ihmiset tuntevat toisensa niin hyvin. Haastateltavat saattavat olla myös henkilökohtaisesti tuttuja.

Puoluepoliittiseen identiteettiin liittyy myös vastausten perusteella useita haasteita. Omaan aktiivista taustaa puolueissa ja pelkästään puolueen jäsenyyttä saatetaan salailta, sillä pelko oman journalistisen uskottavuuden menettämisestä on niin suuri. Useampi vastaaja oli myös pidättäytynyt politiikkaan osallistumisesta, vaikka haluaisikin. Osa koki mielipiteenilmaisun vaikeaksi vapaa-ajalla muissakin kuin puoluepoliittisissa asioissa.

Toisaalta osassa vastauksista korostettiin, että omien mielipiteiden ilmaisu journalismin ulkopuolella jopa lisäisi avoimuutta. Kun journalisti itse tunnistaa oman arvopohjansa, tunteensa ja poliittisen suuntautumisen, on hänen helpompi tehdä tietoisia valintoja ja tarkkailla itseään kriittisesti journalismia tehdessään.

Yleisesti vastauksista nousi esiin, että objektiivisuutta ja neutraaliutta pidetään uutistyyössä tavoiteltavana asiana, vaikka kukaan yksilö ei voi koskaan olla täysin objektiivinen. Kuitenkin huomautettiin, että objektiivisuuden tavoittelu ei saisi mennä oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon puolustamisen edelle. Vastausten perusteella journalismin uskottavuutta lisää erilaisten näkemysten ja ratkaisuiden tarjoaminen sekä se, että journalismissa nähdään erilaisia ihmisiä.

Sosiaalisessa mediassa on vuosina 2024 ja 2025 käyty isoa kampanjointia, jotta Euroopan yleisradiounioni (EBU) sulkisi Israelin pois Euroviisuista. Taustalla on Israelin-Palestiinan välinen konflikti, josta YK:n erikoiskomitea on lausunut, että Israelin toimet täyttävät kansanmurhan tunnusmerkit (Suomen Tietotoimisto & Agence France-Presse 14.11.2024). Suomessa esimerkiksi Suomen Palestiina-verkosto on kampanjoinut sosiaalisessa mediassa Euroviisujen boikotoimiseksi, ja he myös keräsivät adressin luovutettavaksi Ylelle, jotta yleisradioyhtiö vaatisi EBUa sulkemaan Israelin laulukilpailusta pois. Adressin allekirjoitti yli 600 kulttuurialan toimijaa ja yli 10 000 kansalaista (Rinta-Tassi 4.2.2025).

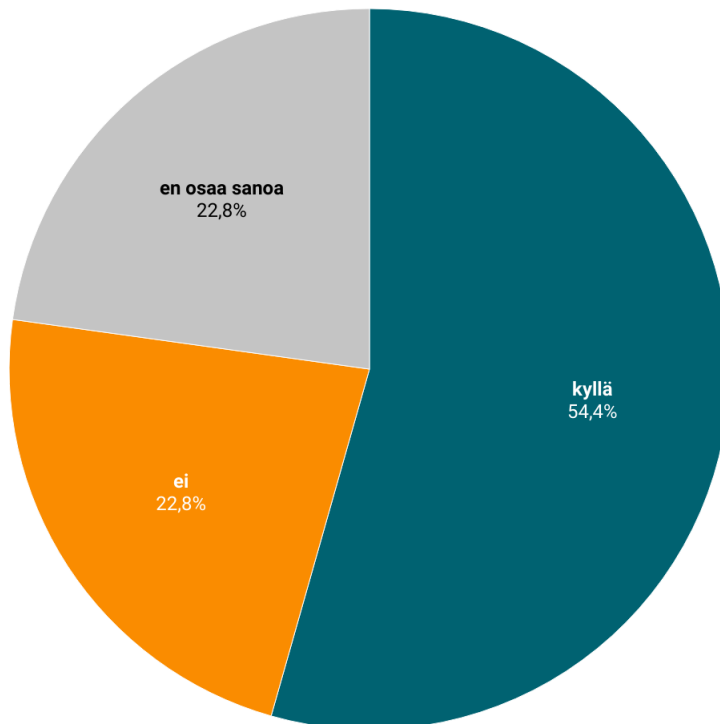
Kyseessä on sikäli journalismin ja aktivismin kannalta mielenkiintoinen ilmiö, sillä journalistinen media on selkeästi pyrkinyt sisällössään ottamaan neutraalimman kannan kuin esimerkiksi uutisoinnissa Venäjän-Ukrainan sodasta (Haapalainen 7.2.2025). Halusin selvittää, millaisia näkemyksiä journalismin opiskelijoilla on aiheeseen liittyen.

Taulukko 10. Israelin poissulkeminen Euroviisuista

### Pitäisikö Ylen vedota Euroopan yleisradiounioniin (EBU) Israelin poissulkemiseksi Euroviisuista?

Yleisö ja kulttuurialan ammattilaiset vaativat Yleä toimenpiteisiin, joilla Israel suljettaisiin pois Euroviisuista. (Yle 24.3.2025)

■ kyllä ■ ei ■ en osaa sanoa



vastaajien määrä: 101

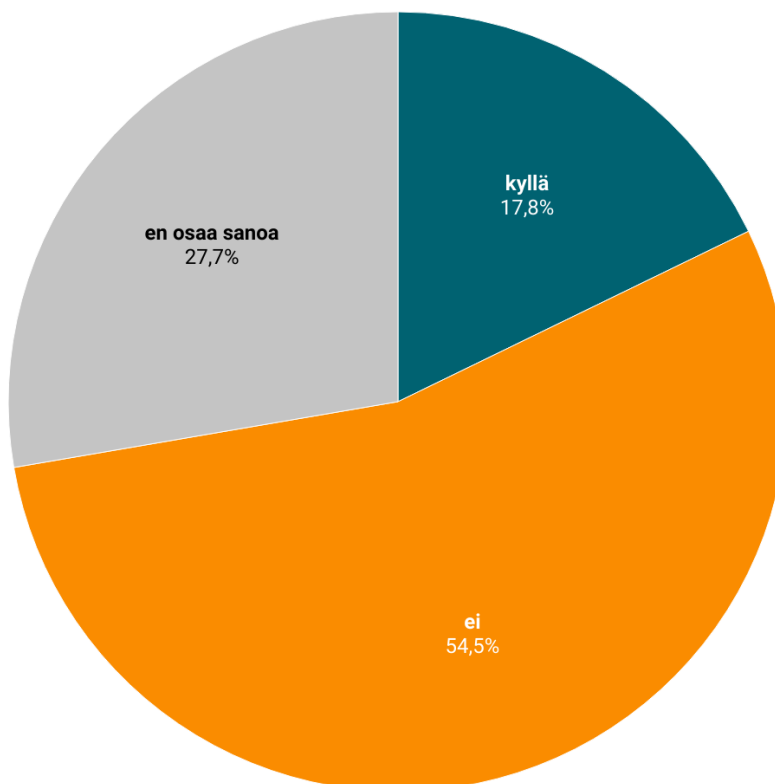
Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Lähes 55 % vastaajista oli sitä mieltä, että Ylen pitäisi vedota EBUun Israelin poissulkemiseksi Euroviisuista (taulukko 10). Kuitenkin samalla yhtä suuri osuus vastaajista oli sitä mieltä, että journalismin ei pitäisi ottaa enempää kantaa tai valita puolia Israelin-Palestiinan konfliktissa (taulukko 11). Mielestäni tässä voidaan päätellä, että opiskelijoiden näkemyksen mukaan journalismissa halutaan säilyttää objektiivisuuden ja neutraaliuden ihanne, ja myös paljon tunteita herättävistä konflikteista journalismin olisi syytä raportoida parhaimman käytettävissä olevan tiedon pohjalta noudattaen näitä ihanteita. Toisaalta Euroviisut saatetaan nähdä tapahtumana, jossa konfliktin toisella osapuolella on mahdollisuus vaikuttaa omaan imagoonsa ja käyttää sitä propagandan ja politiikan välineenä.

Taulukko 11. Median kannanotto Israelin-Palestiinan konfliktiin

### Pitäisikö median ottaa enemmän kantaa tai valita puolia esimerkiksi Israelin ja Palestiinan välisestä tilanteesta uutisoidessaan?

■ kyllä ■ ei ■ en osaa sanoa



vastaajien määrä: 101

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

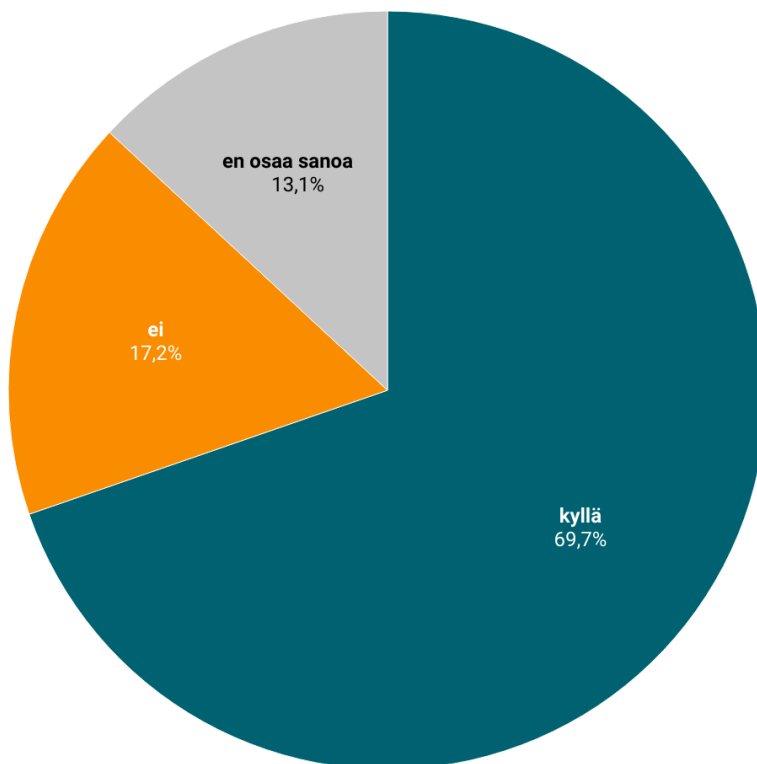
Selvitin myös journalistiopiskelijoiden näkemyksiä siihen, miten he näkevät journalismin, jonka tavoitteena on edistää tiettyjä arvoja. Kysymyksenä oli, pitäisikö journalismin edistää ihmisoikeuksia

ja ilmastotietoutta, vaikka sen voitaisiin tulkita olevan aktivismia. Selkeä enemmistö, 70 %, oli sitä mieltä, että tämän kaltaista journalismia pitäisi tehdä. 17 % vastaajista vastasi kieltävästi ja 13 % ei osannut sanoa.

Taulukko 12. Ihmisoikeuksia ja ilmastotietoutta edistävä journalismi

### Pitäisikö journalismin edistää ihmisoikeuksia ja ilmastotietoisuutta, vaikka se voitaisiin tulkita olevan aktivismia?

■ kyllä ■ ei ■ en osaa sanoa



vastaajien määrä: 99

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Viimeisenä kyselyssä halusin selvittää, ovatko yleisöstä tulleet paineet journalistista mediaa kohtaan vaikuttaneet vastaajien omaan toimintaan tai ajatusmaailmaansa (taulukko 13). 54 % vastaajista kertoo, etteivät paineet ole vaikuttaneet ollenkaan tai juurikaan heihin. Jonkin verran tai hie- man vaikutusta oli kokenut 43 % vastaajista. Kolmeen prosenttiin vastaajista paineet olivat vaikuttaneet paljon.

Taulukko 13. Yleisöstä tulevien paineiden vaikutus

## Ovatko yleisöstä tulleet vaatimukset mediaa kohtaan vaikuttaneet omaan toimintaasi tai ajatusmaailmaasi?



vastaajien määrä: 97

Lähde: Satu Hurme • Väline: Datawrapper

Avoimista vastauksista selviää, että osa vastaajista on päätenyt tietynlaiseen itesesensuuriin joko omien mielipiteidensä ilmaisussa vapaa-ajalla tai valitessaan juttuaiheita. Tiettyjä aiheita vältellään tai sanamuotoja harkitaan erityisen tarkkaan niiden aiheiden kohdalla, joiden tiedetään aiheuttavan paljon palautetta ja kritiikkiä. Vastaajat myös tiedostavat, että itesesensuuri ja yleisöstä tulevat poliittiset hyökkäykset journalismia kohtaan ovat uhka demokratialle.

Monet vastauksista korostivat journalismin roolia oikeusvaltion ja demokratian puolustajana. Kansalaisyhteisöjen puolustaminen nähtiin myös journalismin ja demokratian etuna ja siksi tavoiteltavana osana journalismia. Valtaapitävien valvominen ja valtarakenteiden sekä väärinkäytösten paljastaminen koettiin vastauksissa erityisen tärkeäksi juuri oikeusvaltion ja demokratian puolustamisen näkökulmasta.

Tiettyjen aiheiden kohdalla monet olivat pohtineet, missä kulkee raja objektiivisuushanteeseen nähden. Vastaajat pohtivat, että esimerkiksi ilmastokatastrofin ja kovan inhimillisen kärsimyksen edessä neutraaliuden tavoittelua on vaikea perustella.

Suhteessa yleisöön vastaajat kokivat ongelmia, mutta myös vahvuuksia. Yleisön palautteista koettiin tulevan ajoittain hyviä argumentteja sekä monipuolisia näkökulmia. Vastaajat halusivat ymmärtää yleisöä sekä heidän tarpeitaan ja ajatusmaailmaansa, vaikka journalistinen päätöksenteko halutaan jatkossakin pitää tiukasti toimituksissa. Useat toivat vastauksissaan ilmi, että he haluavat omalla toiminnallaan journalistina tukea yleisön medialukutaitoa.

Negatiivisia puolia yleisösuhteesta nousi esiin erityisesti vihapuheen ja asiattoman kritiikin saaminen yleisöltä. Vastauksissa pohdittiin, että tietyn tyypissä yleisössä elää sitkeästi ajatus, että valtamedia ajaa tiettyä poliittista agenda journalismissaan.

## 5 Pohdinta

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin journalistiopiskelijat näkevät journalismin ja aktivismin suhteen. Pyrin selvittämään, millaisia ajatuksia kohderyhmällä on aktivisteiksi itsensä mieltävistä journalisteista ja millaista rajanvetoa vapaa-ajan ja työroolin välillä olisi tehtävä. Tarkoituksena oli myös kartoittaa, millaisia eettisiä havaintoja journalistiopiskelijat ovat tehneet journalismin objektiivisuuden ja aktivismin rajapinnalta.

Keskeisin havainto tehdessäni tutkimusta oli, että journalistiopiskelijat näkevät journalismin ihanteen hyvin samankaltaisesti kuin jo työssä olevat journalistit. He haluavat vaalia journalismin perinteistä roolia demokratian ja oikeusvaltion puolustajana ja pitävät journalismin ihanteeseen kuuluvia keskeisiä arvoja edelleen pätevinä.

Uudistamishalua kohderyhmässä on havaittavissa liittyen siihen, että journalismin halutaan olevan raportoinnin lisäksi enemmän asioiden ja tapahtumien analysointia sekä selvittävän, millaisia seurauksia niillä on tulevaisuudessa. Journalismin ei ehkä niinkään haluta kehittyvän kantaaottavaan suuntaan, vaan sen halutaan tarjoavan laajasti luotettavaa informaatiota yhteiskunnasta yleisölle, jotta he voivat muodostaa paremmin tietoon ja näyttöön perustuvan mielipiteen.

Näkisin siten, että journalistiopiskelijat kokevat aktivismin olevan melko luontainen osa inhimillisyyttä. Vastausten perusteella kohderyhmässä on laajasti hyväksyttävissä, että myös journalistit osallistuvat yhteiskunnallisesti kantaaottaviin keskusteluihin ja tapahtumiin vapaa-ajallaan. Monen eivät näe ristiriitaa siinä, että journalisti osallistuu jopa puoluepoliittiseen toimintaan tai on muuten aktivisti, kunhan hän tarpeeksi selvästi osaa erottaa yksityisen ja työroolin.

Tein tutkimuksen aikana myös sellaisen havainnon, että vaikka kohderyhmä yleisesti salliikin toimittajien aktivismin ja poliittisen toiminnan, monet heistä eivät itse uskalla tai halua tehdä sitä itse. Saamieni vastausten perusteella vaikuttaa, että pelko journalistisen uskottavuuden menettämisestä on niin suuri, että useat pidättäytyvät jakamasta poliittisia ja erityisesti tulenarkoja mielipiteitä julkisesti.

Jäin pohtimaan nimenomaan vastauksista nousutta sanaa pelko, ja mitä se itse asiassa tarkoittaa. Jotkut pelkäsivät kollegoiden tai työnantajien reaktioita, jos olisivat tuoneet oman aktivistitaustansa esiin, mutta enemmän vastauksissa näkyi huoli yleisön suhtautumisesta. Epäilen, että osalla pelko liittyy uhkaan häirinnän ja uhkailun kohteeksi joutumisesta. Lähivuosilta on nostettavissa esiin useita esimerkkejä journalisteihin kohdistuneista vakavista häirintä-, uhkailu- ja painostuspauksista. Tällä hetkellä asiaan osataan jo varautua toimituksissa, mutta vaikean asiasta tekee se, että ei ole mitään keinoa estää aukottomasti journalisteja joutumasta häirinnän kohteeksi.

Kuten edellä on useaan otteeseen todettu, objektiivinen tai täysin neutraali journalismi on absoluutisesti mahdoton, sillä sitä tekevät ihmiset, joilla on omat arvot ja ajatukset. Journalistiopiskelijat pitävät objektiivisuusahannetta tärkeänä ja tavoiteltavana, mutta eivät ilman perustetta. Tarkoiton tällä sitä, että kohderyhmän vastausten perusteella objektiivisuusahannetta tai neutraalia lähestymistapaa on vaikea perustella, kun kyse on moraalisesti arveluttavasta, laittomasta tai inhimilliseen kärsimykseen johtavasta toiminnasta.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että journalistiopiskelijat haluavat journalismin nojaavan inhimillisyyteen ja eettisesti kestäviin valintoihin. Demokratiaa tukevien arvojen kuten tasa-arvon ja ihmisoikeuksien puolustaminen ja ilmastonmuutoksesta puhuminen koetaan journalismissa tärkeäksi ja perustelluksi, vaikka joku taho arvioisikin sen olevan aktivismia.

Journalismin luonteeseen kuuluu, että se on alati muuttuvaa ja sen ihanne määritellään jatkuvasti alan sisällä uudestaan, kun tekijät ja yhteiskunta sekä muut olosuhteet muuttuvat. Onkin tärkeää ja mielenkiintoista tarkastella, miten ihanteet muuttuvat ja mitkä asiat vaikuttavat muutostarpeeseen ja -haluun. Tällä hetkellä sosiaalinen media vaikuttaa todella paljon niin yleisöön kuin journalismin esittämiseenkin. Alalla on selkeästi tarve pohtia uusia keinoja journalistien suojelemiseksi esimerkiksi häirinnältä. Toisaalta laadukkaalle journalismille on suurempi tarve kuin koskaan, sillä verkon keskustelupalstat ja muu sosiaalinen media on täynnä disinformaatiota. Tutkimukseni toisensii sen, että disinformaatiota vastaan taistelu on myös alalle tulevien uusien ammattilaisten mielestä heidän tärkein tehtävänsä.

Koen, että pääsin kyselytutkimuksellani opinnäytetyöni tavoitteisiin. Haasteena kuitenkin on se, että aihe on hyvin monisyinen ja siinä on paljon nyansseja sekä ulottuvuuksia. Kun puhutaan monitulkaisista asioista, joilla on paljon riippuvuussuhteita, on vaikeaa vastata kysymyksiin yksioikaisesti kyllä tai ei. Tiedostin tämän vaikeuden, kun aloin työstämään kyselylomaketta. Siksi kysyinkin siihen palautetta useilta tahoilta ennen julkaisua, jotta mahdollisimman paljon monitulkintaisuutta pystyttäisiin karsimaan pois. Tuloksia kirjoittaessani huomasin kuitenkin, että tämä ei täysin onnistunut.

Sain myös vastaajilta palautetta, jossa toivottiin, että kyselyssä olisi ollut mahdollisuus avata omia ajatuksia enemmän, ja palaute on tuki perusteltu aiheen vaikeuden ja monitasoisuuden vuoksi. Mielestäni sain kuitenkin kattavan käsityksen aiheesta määrällisten tutkimusmenetelmien puitteissa. Jatkotutkimusta olisi kuitenkin mahdollista tehdä laadullisin menetelmin esimerkiksi haastatteluilla. Myös kyselytutkimuksella aihetta voisi tutkia lisää esimerkiksi tarkastelemalla, onko työökemuksen tai opintojen määrällä vaikutusta suhtautumiseen.

## Lähteet

- Ahva, L. 2010. Making News with Citizens: Public Journalism and Professional Reflexivity in Finnish Newspapers. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Faculty of Social Sciences. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66684/978-951-44-8288-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 21.4.2025.
- Ahva, L. 2018. Osallistuvan journalismin ankkuroivat käytännöt. Media & viestintä 41, s. 75–96.
- Boehnke, K. & Shani, M. 2017. Activism. The Sage Encyclopedia of Political Behavior, 2, s. 4–7.
- Deuze, M. 2005. What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. Journalism, 6, 4, s. 442–464.
- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. 2008. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Onnismaa, J. & Eteläpelto, A. (toim.). Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu: Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja, s. 26–49. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura. Helsinki.
- Haapalainen, M. 7.2.2025. Journalistit toivovat viimein pääsevänsä raportoimaan tuhotusta Gazasta vapaasti. Miten sotautisointi onnistui? Luettavissa: <https://journalisti.fi/artikkelit/2025/02/ulkokomaanjournalismi/>. Luettu: 10.5.2025.
- Heiskanen, P. 12.4.2024. Osa toimittajista lopettaa uutisoinnin Gazan sodasta painostuksen takia, sanoo HS:n ulkomaantoimituksen esihenkilö. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20083500>. Luettu: 8.5.2025.
- Julkisen sanan neuvosto. s.a. Mikä on JSN? Julkisen sanan neuvosto. Luettavissa: <https://jsn.fi/mika-on-jsn/julkisen-sananeuvosto/>. Luettu: 21.4.2025.
- Juntunen, L. 2009. Journalistinen etiikka kriisissä: Kiireen ja kilpailun haasteet toimittajien ammatilliselle itsekurille. Media & viestintä, 32, 2, s. 31–47.
- Juntunen, L. 2017. Kulttuurien törmäys? Journalismin etiikka sosiaalisen median aikakaudella. Viestinnän tutkimusraportteja 1/2017. Viestinnän tutkimuskeskus CRC, Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto. Helsinki. Luettavissa: <https://blogs.helsinki.fi/crc-centre/files/2017/02/kulttuurientormays.pdf>. Luettu: 13.3.2025.
- Koskinen, I. 2016. Objektiivisuus humanistisissa tieteissä. Niin & näin, 4, s. 35–42.

- Lehtinen, A. 2016. Journalismin objektiivisuus: Pragmaattinen tietokäsitys ja relativismin haaste moniarvoisessa maailmassa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/28168ef4-821c-4eb8-a389-fca564729270/content>. Luettu: 13.3.2025.
- Lehtinen, A. 2020. Journalismin totuudenmukaisuus: luottamussuhde yleisöjen kanssa. *Media & Viestintä*, 43, 3, s. 206–226.
- Lehtonen, P. 2013. Itsensä markkinoijat: Nuorten journalistien urapolut ja yksilöityvä työelämä. Tampere University Press. Tampere. Luettavissa: [https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100721/Lehtonen\\_Itsensa\\_markkinoijat.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100721/Lehtonen_Itsensa_markkinoijat.pdf?sequence=1&isAllowed=y). Luettu: 7.5.2025.
- Malmelin, V. & Villi, M. 2017. Media work in change: Understanding the role of media professionals in times of digital transformation and convergence. *Sociology Compass*, 11, 7, e12494.
- Mattila, M., Paaso, E., Borg, S., Alastalo, M., Ellonen, N., Sivonen, J., Keckman-Koivuniemi, H., Antikainen, S., Pasanen, T., Alaterä, T., Arhosalo, I., Hakala, K., Kortelainen, L., Lähderanta, T., Pellinen, J., Perälä, A., Karvanen, J., Kaakinen, M., Suonpää, K., Kestilä-Kekkonen, E., Härkänen, T., Valaranta, A. & Ala-Lahti, H. 2022. Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/index.html>. Luettu: 28.4.2025.
- Mäenpää, J. 2015. Tulevaisuuden toimittajat: Journalistiopiskelijoille suunnatun surveyn tuloksia Suomesta. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET. Tampere. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9940-1>. Luettu: 7.5.2025.
- Penttilä, P. 2021. Toisto journalismin kentällä: Etnografiseen aineistoon perustuva mallinnus journalismiprofession kentän sisäisestä dynamiikasta. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1940-3>. Luettu: 22.4.2025.
- Raippalinna, L., Mononen, S., Ikonen, P., Uskali, T., Mykkänen, M. & Holmila, A. 2024. Kohti emotionaalista totuutta: Venäjän-Ukrainan sodan visuaalinen journalismi suomalaisessa mediassa. *Lähikuva*, 2–3, 37, s. 143–149.
- Rantanen, J., Koivula, M., Hiltunen, P., Niemi, L., Saari, T., Tammelin, M., Parviainen, T. & Villi, M. 2020. Mediatyöntekijöiden kokemuksia työstä digitaalisessa toimintaympäristössä. Työraportteja 109/2020. Työelämän tutkimuskeskus, Tampereen yliopisto. Tampere. Luettavissa:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/120374/978-952-03-1549-8.pdf?sequence=5>. Luettu: 22.4.2025.

Rinta-Tassi, M. 4.2.2025. Tunnetut suomalaistaiteilijat vaativat: Ylen tulisi boikotoida Euroviisuja. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20141445>. Luettu: 11.3.2025.

Ruigrok, N. 2010. From journalism of activism toward journalism of accountability. *International Communication Gazette*, 72, 1, s. 85–90.

Saari, A., Varpanen, J. & Kallio, J. 2022. Aktivismi ja itsekasvatus: Itsestä huolehtiminen prefiguraatiivisena politiikkana. *Aikuiskasvatus*, 42, 1, s. 37–49.

Skjerdal, T. 2011. Journalists or activists? Self-identity in the Ethiopian diaspora online community. *Journalism*, 12, 6, s. 727–744.

Suomen Tietotoimisto, Agence France-Presse. 14.11.2024. Israelin sotatoimet Gazassa täyttävät kansanmurhan tunnusmerkit, sanoo YK:n erityiskomitea. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20124678>. Luettu: 10.5.2025.

Suomen Tietotoimisto s.a. Tyylikirja. Luettavissa: <https://stt.fi/tyylikirja/>. Luettu: 21.4.2025.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Uusisalmi, R. 2021. Digiaktiivisuuden poliittiset ulottuvuudet. *Sosiologia*, 58, 1, s. 72–75.

Valli, R. 2018. Aineiston keruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, s.92–116. PS-kustannus. Jyväskylä.

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Helsinki. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content>. Luettu: 28.4.2025.

Väliverronen, J., Pöyhkäri, R. & Villi, M. 2023. Paljon vanhaa, jotain uutta ja jotain lainattua: Suomalaisjournalistien ammattikuva Worlds of Journalism Study -kyselyssä. JYU Reports 17. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9475-4>. Luettu: 10.3.2025.

## Liitteet

### Liite 1. Kyselylomake



# Haaga-Helia

## Journalistiopiskelijoiden näkemyksiä aktivismin ja journalismin rajapinnasta -kyselytutkimus

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (\*)

Tämä kyselytutkimus on osa medianomikoulutuksen (AMK) opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aiheena on selvittää, miten journalistiopiskelijat näkevät journalismin ja aktivismin suhteen. Haluan työssäni selvittää, hyväksyvätkö journalistiopiskelijat aktivismin journalismin keinona missään tilanteessa ja millaista eettistä rajanvetoa journalismin ja aktivismin välillä he tekevät.

Kysely on suunnattu ammattikorkeakoulujen journalismin sekä yliopistojen journalistiikan opiskelijoille. Kyselyyn vastaaminen ei edellytä kokemusta journalistin työn teosta, sillä tavoitteena on selvittää opiskelijoiden ajatuksia ja näkemyksiä aiheesta.

Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja tai muita tunnistetietoja.

Tarkemmat tiedot tutkimukseen liittyen löytyvät [tutkimustiedotteesta](#).

**1. Annan luvan käsitellä vastauksiani journalistiopiskelijoiden näkemyksiä aktivismin ja journalismin rajapinnasta kartoittavassa tutkimuksessa. \***

Kyllä  
 Ei

**Seuraava**

## Journalismin ihanne

### 2. Miten journalismin objektiivisuusihanne mielestäsi toteutuu suomalaisessa mediassa?

- erittäin hyvin
- melko hyvin
- ei hyvin, eikä huonosti
- melko huonosti
- erittäin huonosti

### 3. Kuinka tärkeänä pidät journalismin objektiivisuusihannetta?

- erittäin tärkeänä
- tärkeänä
- kohtalaisen tärkeänä
- ei kovin tärkeänä
- ei lainkaan tärkeänä

### 4. Pitäisikö journalismin ottaa kantaa enemmän (esimerkiksi yhteiskunnallisiin ja poliittisiin aiheisiin)?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

### 5. Saako journalisti yrittää vaikuttaa yleisöönsä ottamalla kantaa seuraavissa tilanteissa?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
pääkirjoitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
kolumni	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
näkökulmateksti	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
analyysi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
uutinen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
median somessa julkaistu video	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

### 6. Kuinka tärkeänä pidät seuraavien asioiden toteuttamista journalistina päivittäisessä työssä?

	ei lainkaan tärkeää	hieman tärkeää	kohtalaisen tärkeää	melko tärkeää	erittäin tärkeää
Tukea Suomen kehitystä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tarjota viihdettä ja ajanvietettä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olla riippumaton tarkkailija	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Pohtia tapahtumien seurauksia tulevaisuudessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Valvoa ja vahtia valtaapitäviä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Analysoida ajankohtaisia asioita	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tukea kansanterveyden suojelua	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tarjota neuvoja ja opastusta jokapäiväiseen elämään	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Edistää rauhaa ja suvaitsevaisuutta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Osoittaa mahdollisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kertoa yleisön tunteisiin vetoavia tarinoita	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ajaa yhteiskunnallisia muutoksia	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Määrittää poliittista agenda	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Puhua vähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ihmisten puolesta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Toimia disinformaatiota vastaan	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Antaa ihmisten ilmaista mielipiteensä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tukea hallituksen linjaa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kannustaa ihmisiä osallistumaan politiikkaan	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Luoda myönteistä kuvaa poliittisista päättäjistä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tarjota ihmisille tietoa poliittisen mielipiteen muodostamiseksi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tuoda esiin yhteiskunnallisia ongelmia	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Valistaa yleisöjä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tehdä sellaisia uutisia, jotka houkuttelevat mahdollisimman suurta yleisöä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

[Edellinen](#)[Seuraava](#)

## Aktivismi ja journalismi

### 7. Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten käsitystäsi.

	samaa mieltä	melko samaa mieltä	ei samaa tai eri mieltä	melko eri mieltä	eri mieltä
Journalisti voi olla aktivisti vapaa-ajallaan.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jos journalisti mieltää itsensä aktivistiksi, hän voi tehdä journalismia aktivisminsa kohteesta.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Journalisti voi jakaa poliittisia mielipiteitä omilla sosiaalisen median tileillään.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

### 8. Saako journalisti osallistua vapaa-ajallaan seuraavanlaisiin poliittisiin tilaisuuksiin?

	kyllä	ei	en osaa sanoa
Pride-tapahtumat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Elokapinan mielenosoitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Naistenpäivän marssi	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mielenosoitus Ukrainan rauhan puolesta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mielenosoitus lakimuutosta vastaan	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Puoluepoliittinen tilaisuus, kuten vaalivalvojaiset	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Amnestyn kansanmurhaa vastustava mielenosoitus	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Edellinen

Seuraava



**Eettiset haasteet**

**9. Oletko kohdannut eettisiä haasteita objektiivisuuteen liittyen journalismissa?**

- kyllä, usein
- kyllä, joskus
- silloin tällöin
- harvoin
- en koskaan

**10. Millaisia eettisiä haasteita olet kohdannut objektiivisuuteen liittyen journalismissa?**

Musiikki

# Kulttuurialan vaikuttajilta vetoomus: Israel ulos Euroviisuista, tai Yle ulos kisasta

Suomen Palestiina-verkoston käynnistämän vetoomuksen on allekirjoittanut vajaa 500 musiikki- ja kulttuurialan ammattilaista sekä yli 10 000 kansalaista.

**11. [Yleisö ja kulttuurialan ammattilaiset vaativat Yleä toimenpiteisiin, joilla Israel suljettaisiin pois Euroviisuista.](#) (Yle 24.3.2025)**

**Pitäisikö Ylen vedota Euroopan yleisradiounioniin (EBU) Israelin poissulkemiseksi Euroviisuista?**

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

**12. Pitäisikö median ottaa enemmän kantaa tai valita puolia esimerkiksi Israelin ja Palestiinan välisestä tilanteesta uutisoidessaan?**

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

**13. Pitäisikö journalismin edistää ihmisoikeuksia ja ilmastotietoisuutta, vaikka se voitaisiin tulkita olevan aktivismia?**

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

**14. Ovatko yleisöstä tulleet vaatimukset mediaa kohtaan vaikuttaneet omaan toimintaasi tai ajatusmaailmaasi?**

- ovat, paljon
- ovat jonkin verran
- hieman
- eivät juurikaan
- eivät ollenkaan

**15. Miten yleisöstä tulleet vaatimukset mediaa kohtaan ovat vaikuttaneet omaan toimintaasi tai ajatusmaailmaasi?**

Edellinen

Lähetä

